Аз.К
904

САБИР ПОЕЗИЈА ҜҮНЛӘРИ

САБИР
ПОЕЗИЈА КҮНЛӘРИ

2

Сабир поезија күнләри артыг бир нечә илдир ки, халгымызын ше'р бајрамына чеврилмишдир.
Нәшријјатымыз поезија күнләри мүнасибәтилә һәр ил Азәрбајҹан шаирләринин ше'рләриндән ибарәт алманах бурахмағы гәрара алмышдыр.
Бу китабда (1975-ҹи илдә бурахылмыш илк китабда олдуғу кими) шаирләримизин вә ше'р һәвәскарларынын ил әрзиндәки ән уғурлу, поетик ше'рләриндән нүмунәләр топланмышдыр.

К $\frac{70402}{М 653 (12)-76}$ 161-76 © Ҝәнҹлик—1976

ДОСТЛАРЫМА

А достлар! Демәјин долмусан јаша,
Шаирәм, јашыма бахмајын мәним.
Чох да, чох илләри вурмушам баша,
Ағаран башыма бахмајын мәним.

Нечә севинмәјим, сөзүмүн дүзү —
Өмүрлүк достум вар илк баһар кими.
Ганымда нәғмәләр, ше'рләр үзүр,
Ајнам Хәзәрдәки балыглар кими.

Көнүл маһныларым — үрәк сөзләрим,
Мәним ал бајраглы милләтиминдир.
Вәтән кешијини чәкән көзләрим
Өмрү баһар чағлы милләтиминдир.

Илләр өз ишини көрсә дә, нә гәм,
Јенә јолчусујам бу узун јолун.
Инанын титрәмәз әлимдә гәләм,
Сиз бу Сүлејмандан архајын олун!

Гочалыг сөзүнү — јарашмыр мәнә,
Шаирин адындан, чанындан позун.
Сизинлә әл-әлә јолдајам јенә,
Сыфыры 7-нин јанындан позун!

ҺӘР КИМ КИ...

Һәр ким ки, кирир халг евинә јад нәфәсилә
Әлламәлијә адәт едир өзкә сәсилә,
Һәр күн дәјишир чилдини шөһрәт һәвәсилә.
Галмыр белә бир кәсдән әсәр елләр ичиндә.

Ким ки, чевирир үз вәтәнин дуз-чөрәјиндән,
Мин һијлә јағыр, фитнә јағыр көз бәбәјиндән.
Јох шүбһә ки, гурдлар асылыбдыр үрәјиндән,
Гангалдан онун фәрги нәдир күлләр ичиндә!?.

Һәр ким ки, вәтәндән, вәтән ешгиндән узагдыр,
Бүз гәлби нә оддур, нә аловдур, нә очагдыр.
Јох, јох, белә кәсләр билирәм тапмајачагдыр
Ахтарса да сөнмүш одуну күлләр ичиндә.

Һәр ким ки, кағызлар пуч едир, илдә бир анбар,
Һеч гәм јемәсин, һәр нә гәдәр боллу базар вар —
Пендир, тәрәвәз, әт бүкүлү кирли вараглар
Һәр күн кәзәчәк евләри зәнбилләр ичиндә.

Һәр ким ки, ширин сөз демәјибдир бу һәјатда,
Шәксиз ки, зәһәр торбасы вардыр дили алтда.
Бир кәлмәси дә мәнчә чәтиндир гала јадда,
Јер тапмајачаг, јох, белә дил дилләр ичиндә.

һәр ким ки, һәсәддән јата билмир јатағында,
Шух бүлбүлүмү гарға көрүр күл будағында,
Өз һејкәлини сејрә далыр өз отағында,
Мән һеч көрүрәм илләрини илләр ичиндә.

һәр ким ки, бүтүн өмрүнү гансыз баша вурса,
Өз бәхтини бәдбәхт — көзү бағлы даша вурса.
һәр зәрбәсини дүшмәнә јох, јолдаша вурса.
Ваггылдајачаг, гурбағатәк көлләр ичиндә.

һәр ким ки, көзәлликләри көрмүр бу вәтәндә,
Нифрәт ојадыр, еј охучум, сәндә вә мәндә.
Анд ичсә дә бүлбүллүјүнә бағда, чәмәндә,
Бүлбүл демә, бајгушдур о, бүлбүлләр ичиндә.

һәр ким ки, өзүндән данышыр һәр заман, һәр ан.
һеч кимдә тапылмаз белә бир хәстәјә дәрман.
Чыртдан дејәчәкдир она һәр јердә Сүлејман
Фил санса да бәдбәхт өзүнү филләр ичиндә.

НОВАТОР РӘССАМА

Бир палтар кејмисән, баша дүшмүрәм,
Астары һансыдыр, үзү һансыдыр,
Өзүн дә билмирсән данышдығынын
Әјриси һансыдыр, дүзү һансыдыр.

Өзүн өз башына ачмысан ојун,
Гырхмаг истәјирсән јумуртадан јун.
Бир адам чәкмисән, билинмир онун
Гулағы һансыдыр, көзү һансыдыр.

Мән белә сәнәтә әзәлдән јадам,
Адама охшамыр чәкдијин адам.
Сөјлә о адамын, јаланчы рәссам,
Балдыры һансыдыр, дизи һансыдыр?

Демә дүһасыјам јер күррәсинин,
Дәјмәз бир гуруша әсәрин сәнин.
Чүнки анламырсан ел сүфрәсинин
Шәкәри һансыдыр, дузу һансыдыр.

ӘРӘБ ГЫЗЫ

Ала көзлү әрәб гызы!
бахышында о гәм нәдир?
Јохса өмрүн сәадәти
әл чатмаз бир әфсанәдир?

Ким апарды күлүшүнү,
сәнә верди көз јаныгы.
Јанағында од көрүрәм,
додағында сөз јаныгы.

Ала көзлү әрәб гызы,
нәғмәләрин нә дузлудур.
Јохса сәнин екизиндир
Белә јаныг, сусузлудур.

Ала көзлү әрәб гызы,
ким гаралтды күндүзүнү!
Аһын бир гәм күләјидир —
кәзир-кәзир јер үзүнү.

Вида етмә хош арзуна!
Гаршыдадыр һәјат, гызым!
Чәтин сынаг күнләриндә
Үмидини ојат, гызым!

Ала көзлү әрәб гызы,
Бахышында гәм олмасын.
Јени һәјат јолларында
Кирпикләрин нәм олмасын.

ӘСИРКӘМӘЗДИМ

Илләрин, ајларын әлиндә өмрүм
Бир јол титрәмәди, бир јол әсмәди
Бу күнә, сабаһа бахды инамла,
Елдән үмидини бир ан кәсмәди

Дүнјада фајдалы, дәјәрли нә вар
Топламаг истәдим јери дүшәндә,
Сәадәти үчүн мән өз халгымын
Өјрәнмәк истәдим дүшмәнимдән дә

Галан илләрими билмәк истәдим,
Дедим, о нечә гыш, о нечә јаздыр?
Гајтармаг истәдим сәнә борчуну —
Бахырам, бир өмүр нә гәдәр аздыр.

Тајын, бәрабәрин јохдур, еј Вәтән, —
Нечә өлкә кәздим, нечә ел кәздим.
Јүз өмрүм олсајды верәр бүсбүтүн
Сәндән бир күнүмү әсиркәмәздим.

БИЧДИН, НƏ БИЧДИН...

(«Белəлəри дə вар»)

Асан олсун, — дедим, — һəм дə ки, пуллу
Узун мүддəт тəмиз иш ахтардым, иш...
Дедилəр: ше'р јаз, ше'р асандыр;
Мəн сонра билдим ки, асан деіилмиш.

Ше'рин бүнөврəси һəјат, һəгигəт,
Бир дə сəнəткарлыг... гүдрəтли дилдир.
Фикри дүз кəлəндə вəзни əјилди,
Вəзни дүз кəлəндə — фикри əјилди...

Көрдүм ипə-сапа кəлəн деіил, јох...
Бахыб ше'римдəки кəмə-кəсирə,
Дедим асан олар һекајə јазмаг,
Чох бөјүк һəвəслə кечдим мəн нəсрə.

Онун да азары чох имиш анчаг,
Һејф, кəтирмəди нəсрдə бахтым.
Бир шеј анламадым јаздыгларымдан,
Үч ил, беш ил јаздым, нəсри бурахдым.

Дүшүндүм тəнгиддəн учуз нə вар ки,
Көрдүм ки, асандыр — тəнгидə кечдим.
Шаирдəн, насирдəн алдым интигам
Гаршыма кəлəни бичдим, нə бичдим...

ШАИРӘМ, ОДЛУДУР ҮРӘКДӘ ГАНЫМ

Дағылды башымын думаны, чәни,
Вәтәним гојнуна аланда мәни.
Һәср едим шә'нинә һансы нәғмәни,
О сәнә јарашсын, Ширваным мәним!

Сүнбүлү дән тутмуш күнәшли тарла,
Јашаја билмирәм мән интизарла —
Јенә көрүшүнә тәзә баһарла
Кәләрәм, еј јашыл үмманым мәним!

Вәтән, торпагларын учсуз-бучагсыз...
Синәмә од вердин одсуз, очагсыз;
Бурда гәһрәмандыр һәр кәлин, һәр гыз,
Мәрдлик дөвранıдыр дөвраным мәним!

Јаман дәринләшдим Күрә баханда,
Суларла данышдым о лал аханда.
Ағ јоллар Ағсуја кәлиб чыханда,
Чошду јенә һиссим, һәјчаным мәним!

Көјчајда көјәриб, тәзәдән битдим,
Гызылкүл үммaны ичиндә итдим.
Көнлүмү бир гыза һәдијјә етдим —
Мәһәббәтсиз олмур бир аным мәним!

Лаһычын дағлары дуруб баш-баша,
Дејирди: — Кәл, елә мәнә тамаша!
Елә бил дағларла дајандым гоша,
Учду зирвәләрә тәрланым мәним...

Чатанда ајрылыг күнү Ағдашдан,
Зәнн етдим ки, «дүшдү ағ јајлыг башдан».[1]
Гызлар палтар кејди алдан, гумашдан,
Долду көзәлләрлә дөрд јаным мәним!

О Галаалтынын шәфа јајлағы,
Губанын, Гусарын гарлы Шаһ дағы,
Үстүндә, Хачмазын Чобан булағы,
Сәсләнсин гој тарым, кәманым мәним!

Гојну сәрин дағлар, дәрәли дағлар,
Чошгунам, мән сизи көрәли, дағлар!
Јарпызлы булаглар, үзүмлү бағлар,
Сиздәндир, ганадлы илһамым мәним!

Шаирәм, одлудур үрәкдә ганым,
Одлудур һәсрәтим, ешгим, һичраным.
Мәним бәрәкәтли Азәрбајчаным,
Сәнә гурбан олсун гој чаным мәним!

[1] Халг дастанындан:

Ендим кәлдим Ағдашдан,
Ағ јајлыг дүшдү башдан,
Хал: гумдан хәјаты чәк,
Мән зоғ тиким ағ дашдан.

* * *

Бүтүн нағылларда, әфсанәләрдә
Гызлар бир Күнәшдир, оғланларса Aj.
Бүтүн маһныларда, хош нәғмәләрдә
Динән бир көнүлдүр, сусан мин һарај.

Бүтүн улдузларын парылтысында
Әлчатмаз бир ешгин шикајәти вар.
Бүтүн булагларын шырылтысында
Өтән бир севданын һекајәти вар.

Дүнјанын әзәли јарашығында
Дүнјадан әзизмиш илк севки анды.
Бүтүн кечәләрин aj ишығында
Севәнләр өзүнү бәхтијар санды.

Бүтүн нәһрәләрин хышылтысында
Даим бир гыз гачар, бир оғлан говар...
Бүтүн мешәләрин уғултусунда
Никаран бир ана гәлби уфулдар.

Бүтүн маһыларда, хош нәғмәләрдә
Динән бир көнүлдүр, сусан мин һарај...
Бүтүн нағылларда, әфсанәләрдә
Гызлар бир Күнәшдир, оғланларса Aj.

Дүнјамызын о дәһшәтли, сәрт илләриндә
Гарталларын Берлинәдәк учуб кетдиләр
Өвладларын Елба, Одер саһилләриндә
Мәш'әл олуб —
Авропаны хилас етдиләр.

Ана торпаг!
Гәһрләндин һеј ичин-ичин,
Лакин тәмиз вичданына ләкә салмадын.
Сән һеч заман —
виран олмуш шәһәрләринчин,
Күлә дөнмүш кәндләринчин гисас алмадын.

Гәһрәманлар говушдуса әбәдијјәтлә —
Нечә нәсил хилас олду өлүмдән, шәрдән.
Мүһарибә баша чатды галибијјәтлә,
Өвладларын кери дөнду узаг елләрдән...

Галды нечә дост дијарда сәнкәрләримиз...
Галды нечә јад дијарда гардаш мәзары...
Гој о гәриб мәзарлары әјилиб сәссиз —
Өпсүн, кимин о јерләрә дүшсә күзары.

Ана торпаг!
Биз һәмишә чәтиндә, дарда
Сәнә вердик гәлбимизи, илһамымызы.
Дөјүшләрдә, аловларда, гасырғаларда
Итирмәдик һеч бир заман инамымызы!

О инамла јашајырыг елә бу күн дә!
Фәхр едирик саф вичданын, дүз илгарынла.

АНА ТОРПАГ

Ана торпаг!
Сән ишыглы, саф үрәјинлә
Гәһрәмансан,
Мүтәфәккир тәбиәтлисән.
Дүнәнинлә, бу күнүнлә, кәләчәјинлә
Шәрәфлисән,
Вүгарлысан,
Мәрһәмәтлисән!

Ана торпаг! Ганунларын әдаләтлидир,
Мүгәддәсдир милләтләрин гардашлыг анды.
Ана торпаг!
Өвладларын сәдагәтлидир.
Бу сәдагәт аловларда јүз јол сынанды.

Сәнин оғлун доғма бачы-гардашларыјла
Бир сәнкәрдә вурушаркән чијин-чијинә,
Аддымларкән бир сырада һәмјашларыјла —
Бүтүн елләр һејран олду икидлијинә.

Оғулларын фашистләри гованда көрдүм,
Шығыдылар гуш гонмајан сылдырымлардан.
Мән онлара сөз дә гошдум, чәләнк дә һөрдүм...
Нәғмәм о вахт гәзәблијди илдырымлардан.

Күнәшләри сапа дүзүр чајлар үстүндә.
Өјүнүрүк бол не'мәтли тарлаларында.

Кәһкәшанлар дөврәсиндә мәш'әл јандырыр.
Башлајырыг дастаныны јени күнләрин.
Бизи јени зирвәләрә илһамландырыр
Сәнин әзмин,
Сәнин зәкан,
Сәнин һүнәрин!

Ана торпаг!
Сән ишыглы саф үрәјинлә
Зәһмәткешсән,
Мүтәфәккир тәбиәтлисән.
Дүнәнинлә, бу күнүнлә, кәләчәјинлә —
Шәрәфлисән,
Вүгарлысан,
Мәрһәмәтлисән!

БАЛТИК МАТРОСУ

26 Бакы комиссарларындан би
рн — латыш халгынын өлмәз оғлу
Ејженс Бергин әзиз хатирәсинә.

Ригада раст кәлдим Ејженс Бергә мән,
Әл вердим,
— Таныја билмирәм... — деди.
— Берг, Сиз Ағчагумда күлләләнәркән
Јашыныз нечәјди?
— Ијирми једди.

Әјниндә садә бир матрос көјнәји...
Бығлар ешмә-ешмә, бахышлар ојнаг.
Сачында туфанлы Балтик күләји..
Үзүндә чиддијјәт, чәсарәт, мараг.

Дедим:
— Бакыданам.
Дартылды гашы.
Дөнүб бахды, бахды күлүмсәјәрәк..
Јеријиб бир хејли динмәз јанашы.
Кәлдик Даугава саһилинәдәк.

— Баһар гохусу вар, — деди — һавада.
Булудлар ишыглы, сулар сәссиздир...
Балтик матросујам... Даугава да,
Бакы да, Балтик дә мәнә әзиздир!

Билсәниз үрәкдән бағлыдым нечә
Балтик көјләринә, Нева чајына!
Ленин: «Вахтдыр!» деди, елә о кечә —
Биз һүчум еләдик Гыш сарајына!

О илләр дөјүш һеч вермәди ара...
Кечәләр бир саат һеч көз јуммадым.
Кетдик биз һәмишә үзү баһара...
Матрос көјнәјими һеч сојунмадым.

Сиз Бакыдансыныз!..
Шадам ки, бир вахт
Севдим о һәмишәбаһар дијары.
Балтик матросујам!
Нәдәнсә анчаг
Чағлајыр көксүмдә Хәзәр сулары.

Ешгим һеј дөвр едир өз меһвәриндә...
Өмрүм дост елләрин бајрағындадыр.
Руһум Даугава саһилләриндә,
Гәлбим Азәрбајчан торпағындадыр!

МӘҺӘББӘТИМ СОНСУЗ ОЛДУ

Биринчи нәвәм оғланды.
Бир дүнја севинч кәтирди
анадан оланда.
Үрәјимдә әввәлләр дујмадығым
бир мәһәббәт ојанды.
Ағлајанда,
үрәјимин башы санки сөкүлүрдү.
Күлүшүндән һәр тәрәфә
гучаг-гучаг ишыг,
севинч төкүлүрдү.
Дүшүнүрдүм:
«Бир нәвәм дә олса
ону севмәк үчүн
гәлбимдәки мәһәббәти
нечә јары бөләчәјәм?
Ағлајанда — кәдәрләниб,
Гымышанда — севинәчәк,
күләчәјәм...»
Сонра бир гыз нәвәм олду,
көзләри көј, үзү көјчәк.
Јанаглары дағ ләләси,
додаглары инчә чичәк.
Гәләм гашы чатыланда,
ала көзү сүзүләндә,
һәрдән инчик бахыб мәнә

додаглары бүзүләндә,
гәмләнирдим дәрин-дәрин.
Күнләримә чичәк-чичәк
сәпилирди күлүшләри...
Елә бил ки, үрәјимдә
нәғмә сәси ешидирдим.
О јатанда мышыл-мышыл
јатағында.
Бир чүт нәвәм бөјүјүрдү
мәһәббәтим бөлүнмәди,
аз олмады.
Оғлан нәвәм, гыз нәвәмә
мәһәббәтим јетәр олду —
артды, артды,
азалмады.
Үчүнчү гыз нәвәм олду,
Гызыл сачлы, гомур көзлү,
Ширин дилли, ширин сөзлү.
Ағлајанда јанғын салды
үрәјимин башына о.
Һәрдән мәни гәрг еләди
Көзләринин јашына о.
Дузлу, ширин, көјчәк бала
Һәрдән шылтаг-шылтаг ојнар,
һәрдән далар хош хәјала;
мәһәббәтим бөлүнмәди,
азалмады,
һәр үчүнә јетәр олду —
аз олмады.
Бир гыз нәвәм јенә олду,
гаты гара, көзү гара.

Елә бил ки, нур әләнди,
нур чиләнди булудлара.
Күлүшүндән көнүл күлдү,
ағлајанда гәм төкүлдү.
Каһ дәчәлди, каһ динчди о,
һәм фәрәһ, һәм севинчди о.
Севдим ону
әввәлки үч нәвәм кими,
мәһәббәтим азалмады,
Дөрдүнә дә јетәр олду —
аз олмады.
Бу көрпәјә мәһәббәтим
онлардан да бетәр олду.

Бир-биринин әтәјиндән тутуб
јолу кечән көрдүм ушаглары.
Јанаглары томпул-томпул,
нәғмәлијди додаглары.
Мәһәббәтим ганадланды
көнлүм бирдән баһар олду.
Мәһәббәтим үрәјимдә
јенә минбир чалар олду.
Нә гәрибә дујғудур бу,
бөјүк инсан мәһәббәти!
Нечә сајсыз чаларыјла —
инсанлара, тәбиәтә,
халга, јурда, мәмләкәтә,
улдузларын карванына,
аја, күнә,
доста, көнүл һәјанына,
гуша, халлы кәпәнәјә,

әлван, зәриф күл чичәјә,
бу мәһәббәт пајландыгча
азалмајыр.
Түкәнмәјир, аз олмајыр.
Үрәкләрә ишыг салыр,
өмүрләрә јаз кәтирир.
Ганадланыр нәғмә олур —
әзиз, доғма бу елләрә
ширин-ширин сөз кәтирир.

БЕШИК БАШЫНДА

Сәдәф-сәдәф улдузлар
сәпилмишдир көјләрә.
Кечә јарыдан кечиб,
аз галмышдыр сәһәрә.
Јорғун ана әлләри
јырғалајыр бешији.
«Лајла евим, ешијим,
лајла көзүм ишығы!
Никарандыр, чырпыныр
ананын гуш хәјалы.
Көрән нечә олачаг
көрпәсинин игбалы.
Јорғун ана әлләри
јырғалајыр бешији.
«Лајла евим, ешијим,
лајла көзүм ишығы!»
Көрәсән ким олачаг!
Бәлкә һәким олачаг.
Бәлкә мүһәндис, фәһлә.
Бәлкә ады, шөһрәти
дүшәчәк дилдән-дилә.
Бәлкә халгын шөһрәти
бир бәстәкар олачаг.
Бәлкә көнүл охшајан
бир нәғмәкар олачаг.

Гәлбилә сөһбәт един
ана мүнис дост кими.
Дүшүнүр бағбан олсун
ја да ушаг һәкими.
Нечә-нечә көрпәјә
шәфа версин әлләри.
Исиндирсин севинчлә
никаран көнүлләри.
Һәр ким олурса, олсун
кәрәкли инсан олсун.
Арзулары ишыглы,
гәлби меһрибан олсун.
Бөјүсүн гәлби кениш,
адына, вичданы тәмиз.
Ел ичиндә үзү ағ,
әмәлләри ләкәсиз.
Ананын лајласында
бу арзулар дил ачыр.
Көрпәнин додағында
хош тәбәссүм күл ачыр.

СЕВДИМ СӘНИ, БИЛДИМ КИ...

Јурдум,
вәтәним,
шөһрәтим,
андым.
Бир вахт ки, сәнин ешгинә јандым,
Билдим
мән әсил инсанам,
инсан.
Билдим ки, нәдир
истәјим, арзум бу чаһандан.
Севдим сәни,
һәм нәш'әни,
һәм дәрд-гәми тапдым.
Севдим сәни,
мән гибләми тапдым.
Севдим сәни,
билдим ки, мәним
өз сифәтим вар.
Билдим оғулам!
Өз анам,
өз мәмләкәтим вар.
Билдим ки, Вәтән наминә өлмүш
Тәк-тәк доғуланлар
нијә мин-мин?

Билдим ки, нәдир мајәси
һәр гүдрәтин,
әзмин.
Билдим ки,
нечин гејрәти јохлар
сәни данмыш.
Билдим ки,
Вәтән наминә өлмәк дә
асанмыш!
Билдим,
сәнин ешгинлә
өјүнмәк,
вә өјүлмәк
нә демәкдир.
Билдим,
сәнин уғрунда да өлмәк
нә демәкдир.
Халг севди мәни,
еј мәним өз шөһрәтим, андым,
Севдим вә севилдим.
Бу бөјүк севкини јалныз
Һәр күн даһа чох
мән сәни севмәклә газандым.

ҺӘЛӘБ КӨРҮШҮ

Кәлмишәм,
Баш әјим
        мәһәббәтинә,
Ағрылар,
Ачылар дадыб кәлмишәм,
Сәнин
    бирчә анлыг
            зијарәтинә
Илләри илләрә
            гатыб кәлмишәм.
Јолузаг ејләјиб
            өвлады кими —
Мәни өз дијарым,
Мәни өз анам!
Гүрурум бир гартал
            ганады кими —
Низами нәфәсли
            бир торпагданам.
Вурдум бир-биринә
            дағы, араны,
Бир елин
        өз сөзү, өз адыјам мән.
Фүзули
Һејкәлли
        Азәрбајчанын
Фүзули һәсрәтли
            өвладыјам мән.

Ачыб о јерләрин
элван ҝүлләри.
Араз вүгарланыр
Күрүн сәсијлә.
Вагиф үрәјинин
титрәк телләри
Говушуб Сабирин
гәhгәhәсијлә.
Орда елә јағды
чичәк јағышы
Сәhәр јолумуза
шеhләр чиләди.
Бөјүк даhиләрин
кичик гардашы
Бөјүк Вургунумуз
«јахшы јол» — деди!
Һәсрәт ләвбәрини
ағыр даш кими
Зүмрүд саhилләрә
атыб ҝәлмишәм.
Адын
башым үстә
ал ҝүнәш кими —
Гызылы телләрә
батыб ҝәлмишәм.
Бәлкә әсрләрдән
ахан бир суjам.
Мин-мин вадиләрдә
јатыб ҝәлмишәм.
Бәлкә өз гәлбиндә
доған арзуjам.

Узаг нәсилләрә
чатыб галмышам?
Дагларын, чөлләрин
көзү јолдадыр.
Сон гојум
гәлбимин сон һәсрәтинә,
Алты јүз елләрин
көзү јолдадыр.
Кәлмишәм
Нәсими
зијарәтинә!
Һәләб, сән јахынсан,
Һәләб, сән узаг!
Јолларын
сеһрли кәһкәшан олуб.
Күндоған оглунун
јатдыгы торпаг
Бәзәниб,
Дүзәниб
күнјатан олуб.
Бәс нијә сојугдур,
торпагын, дашын?
Бәс нијә атәшин
јанмамыш сөнәр?
Бурда аста динин,
аста данышын.
Бабам јухулајыр,
бабам диксинәр!
Зүлмәт бура ахан
далгалы селми?
Сонсуз бир кечәдир,
сәһәр бәс һаны?

О, көјләрдән уча
күнәш дејилми?
Онун башы үстә
көјләр бәс һаны?
Дурмушуг,
Ишыға.
һәсрәт һүчрәдә
Диварлар гаранлыг гучағындадыр.
Күнәш јухулајыр
зүлмәт һүчрәдә
Нуру Азәрбајчан торпағындадыр.
— Ај бабам,
узанды
нәдән јолларын?
Јоллар гајчы кими
илләри кәсди.
Өлмәзлик
Изилә
кедән јолларын
Шәрги өлкә-өлкә
долашды, кәзди.
— Карванлы
јоллара
доланды голум,
Мәнә сарбан олду
һәгигәт сөзү.
Мәкәр өлмәзлији
кәзәрләр, оғлум?
Тапар өлмәзләри
өлмәзлик өзү!
Астача јанашдым,
ајаг сахладым.

Нә заман
Диз чөкдүм,
бабам, билмәдим!
Өпдүм башдашындан
өпдүм, ағладым.
Нә гәдәр
Јаш төкдүм,
бабам, билмәдим.
Көзүмдә шимшәји
чахды зүлмәтин,
Бу күнә нә гәдәр
јол кәлдим, бабам.
Вида ајағында
сән титрәмәдин,
Мәнсә көрүш вахты
көврәлдим, бабам!
Тохунду чијнимә
ағсач бир гоча —
Елә бил дағлара
чатды әлләрим,
Диз чөкүб учалдым
мән учалдыгча,
Зирвәләр нуруна
батды әлләрим.
Гаранлыг ишыгла
үзләшән заман
Күнәшин гәтлинә
фәрман сөјләди.
Инсаны
Дүнјада
бир аллаһ сајан
Аллаһа

Дүнјада
инсан сөјләди.
Көзүјдү елимин,
обамын мәним
Онунчун аһ чәкди
дағда думанлар.
О инсан инамлы
бабамын мәним
Ганыны ахытды
гансыз инсанлар.
Ашды сирли јоллар,
сеһрли јоллар.
Мәш'әлә дөндәрди сәтирләрини.
О зәнчирли голлар,
зәнчирли голлар
Гырды әсрләрин
зәнчирләрини.
Үздү үмидләрин
шәфәгләриндә
Галды инам кими,
әгидә кими.
Бәшәр талејинин
үфүгләриндә
Учалды бир халга
абидә кими.
Онун нуру илә
бојанды заман
Арзусу иллардән-илләрә ахды.
Өзүндә чаһаны
кәздирән инсан
Кичик бир һүчрәјә
бәс нечә сығды?

«ӘСӘБЛӘРИНИ ГОРУ...»

Бә'зән мәнә дејирләр:
Аста даныш, аста дин.
Бир әрә тәк доғрајыр
Өмрүнү әсәбләрин.
Әсәбләшмә һәр шејә,
Јаман олсун, пис олсун.
Лап узагдан өтүб кеч,
Нә олурса гој олсун,
Анҹаг о сәнсиз олсун.
Өмүр нә гәдәрди ки,
Узаг башы алтмыш ил.
Лагејд ол дүнјада,
Әсәб һүҹејрәләри
Бәрпа олунан дејил...
Дүшүнүрәм, көрәсән
Белә јашамаг олар?
Һәр шејә лагејд олан
Өмрүн нә мә'насы вар?
Бири һаггын адына
Бағырыб, бөһтан дејир,
Лагејд олуб данышма.
Бири көзүн өнүндә
Дура билмир, бүдрәјир,
Сән голундан јапышма.
Бири наһаг данышыр,
Сән дилләнмә, гулаг ас.

Ики нәфәр даласыр,
Гулағына памбыг бас.
Ја да лагејд олуб кеч,
Дајанма да, дурма да.
Һеч өзүн дә билмәдән
Шәр иш олар ортада...
Анчаг бирчә шејә сән,
Лагејд олма, јахшы бил,
Әсәб һүчејрәләри
Бәрпа олунан дејил...
Дејирәм, бә'зиләри
Көр нәји амал билир.
Көр нә һагда дүшүнүр,
Көр нечә дә кичилир.
Бир инсан ки, өмрүндә
Ағлајыб, күлмәјәчәк,
Бир әсәб ки, кәдәрдән
Гәмдән кәрилмәјәчәк,
Бир инсан ки, дүвјаја
Бу кәлиб кедишиндән
Мә'на арамајачаг,
Бир инсан ки, хејирә,
Шәрә јарамајачаг,
Бир инсан ки, һәјатда
Даш үстә даш гојмаја,
Мәрамынын јолунда
Сәнкәрә баш гојмаја,
Дејин, нәјә кәрәкдир.
Јашајырмы, өлүбмү,
Кимсә билмәјәчәкдир.
Лагејд ола билмәрик
Һеч вахт бу јер үзүндә.

Гејдинә галмалыјыг
Һәлә нәслимизин дә.
Вәтәнә, инсанлара
Биз кәрәк олмалыјыг.
Нечә-нечә нәсилә
Биз өрнәк олмалыјыг.
Гој бизи јаддашындан
Силмәсин заман-заман
Севдијимиз бу дүнја.
Бу күн јашајанда да,
Сабаһ олмајанда да...
Нечә лагејд оласан
Өмрә, күнә, һәјата,
Үмид долу арзуја.
Јох! Бу мүмкүн дејил.
Јох!
Лагејд ола билмәрик,
Әсәб һүчејрәләри
Бәрпа ола, олмаја...

КӨРДҮМ

Кәздикчә бу елләрдә сәмимијјәти көрдүм.
Гардаш кими халглардакы үнсијјәти көрдүм.
Кәздим Муғаны, Ширваны, Көјкөлдә доландым,
Сабирлә, Фүзулидәки ше'ријјәти көрдүм.
Бахдым Кәпәзә, Шаһ дағына учду хәјалым,
Бабәклә, Чаванширдә олан гүдрәти көрдүм.
Сајсыз јанан улдузлары сејр ејләдим ахшам
Еј шанлы Вәтән, сәндәки үлвијјәти көрдүм.

СӘХАВӘТЛИ ХАНЫМ

Отуруб троллеjбуса, кедир ханым булвара.
Көзләрин алты-үстү гапгара.
Кирпикләри бир гарыш,
синтетика јапышдырылмыш.
Бир аптек бојагдан суваг чәкилмиш
үзүнә-көзүнә, јанагларына, додагларына...
Бирчә шеј чатмыр анчаг, —
Јазылы бир вараг:
«Диггәт, диггәт! Рәнкләнмишдир!»

Булвара кедир ханым, көрүшә,
Һүснүнү нүмајишә,
Ја да башга бир ишә.
Күнәш көзлүјү дә вар,
шүшәләри — гаҕајы ганадлары,
күндән горунмаг үчүн дејил,
модалы көрүнмәк үчүн...

— «Билет алын вәтәндаш!»
Вәтәндаш, јә'ни ханым
дөрд гәпик узадыр билет сатана,
бармагларынын учунда,
ијрәнә-ијрәнә,
әдалы-әдалы ишарә едир:
«Лазым дејил билет!»
Бу нә кәрәм! Бу нә сәхавәт!..

Билет сатан гыз, —
бојагсыз, сувагсыз, —
әјниндә садә палтар,
садә вә учуз,
ајағында ади чуст, —
көзлуксүз көзләриндә,
үтүлмәмиш гашларында,
тәртәмиз алнында
зәһмәткешләрә мәхсус бир вүгар, —
сәхавәтли ханымы сүзүр
вә силлә кими вуруб үзүнә
бу сәхавәтини
узадыр она билетини,
ачы-ачы, күлә-күлә...

Ханым додагларыны бүзүр,
аз галыр сувағы гопуб төкүлә...

ШИРИН СӨЗЛӘР

Мән бир күләм, гызыл рәнким салыб сајә бу аләмә,
Күләр үзлә атылмышам, бу дүнјаја, бу аләмә.
Чағыр кәлсин досту, јары, үрәк десин, гәләм јазсын.
Саги, сән дә дурма, тәләс, севинч долдур пијаләмә!

Уч, еј хәјал, тут голумдан, булудлара апар мәни,
Јол саламат, күн ајдындыр, ким бу јердә чапар мәни?!
Мән инсанлыг јолларында чәфа чәксәм, дүшсәм дара
Нә дәрдим вар, көр итсәм дә үрәк јенә тапар мәни...

Бу јерләрдә кечә билмәз, сус, еј бајгуш, јубанма кеч,
Мән азадлыг чарчысыјам, дан сөкүлүр мәни көрчәк.
Чох доланма түлкү кими икид аслан чеврәсинә,
Тарих боју ишыг сәпән нурлу күнәш сөнәрми һеч?

Бу јерләрдә өмүр ширин, һәјат ширин, чан шириндир.
Ајдын кечә, гызыл сәһәр, атәш рәнкли дан шириндир.
Инди инчи тәр төкәрәк, јашамағын сәфасы бол,
Инди зәһмәт, һүнәр ширин, шөһрәт ширин, шан
шириндир.

Дујмајанлар донар галар, бу дәмләрә, бу чағлара,
Көнүл гушум учар, гонар будаглардан будаглара,
Күл ачылыб, бүлбүл өтүр, сәс бүрүмүш чәмәнләри,
Бусаты вар елин, күнүн јаз кәләли бу дағлара!

Һәјат, сән нә нәш'әлисән нә көзәлсән, нә дадлысан?
Нә мән инди пијадајам, нә сән бир гуш ганадлысан!
Һардан кәлиб гәлб евимдә бир дүшүнчә сорур мәндән:
Нә сирдир, гочалмајыр јашадыгча сәндә инсан?

Мән бир күләм, гызыл рәнким салыб сајә бу аләмә,
Күләр үзлә атылмышам, бу дүнјаја, бу аләмә.
Чағыр кәлсин досту, јары, үрәк десин, гәләм јазсын,
Саги, сән дә дурма, тәләс, севинч долдур пијаләмә!

БОРАНДА БӘРКИЈӘН БОРАН ГАРДАШЫМ

Каһ аран, каһ јајлаг, каһ дүз, каһ дәрә,
Билмәдин пајыздыр, билмәдин гышдыр.
Дүшдүн чәһлимләрә, дүшдүн изләрә,
Гарлы зирвәләр дә сәнә танышдыр.

Чәмәнләр долашыб, мешәләр көрүб,
Бәрәләр ахтарыб, бәндләр сечмисән.
Чығырлы, чығырсыз чешмәләр көрүб,
Көрпүлү, көрпүсүз чајлар кечмисән.

Дизин бүкүлмәди дағ јохушуна,
Әтрафы гар тутду, думан бағлады.
Көлләр, көлмәчәләр чыхды гаршына,
Јајын гызмар көзү синә дағлады.

Табладын күләјә, дајандын јелә,
Ајағын алтында дашлар ојнады.
Фикриндә долашыг дүшмәјиб һәлә,
Гушларын мәскәни, отларын ады.

Габанлар габарыб гашлы-габаглы,
Үстүнә бозаран боз гурдлар кәлиб.
Вахт олуб сүрүнә ики ајаглы
Чанавар далынча чанавар кәлиб.

Газандын достларын е'тибарыны,
Атылдын дөјүшә, курлады сәсин.
Елин сәрвәтини, елин варыны
Горумаг кимсәјә асан кәлмәсин.

Гајада јурд салар гартал баласы,
Варлығын һүнәрлә, инамла долу.
Гара јапынчында пајыз һавасы,
Гушбурну чарығын јовшан гохулу.

Дан јели отлары јырғалајараг,
Сүбһүн нәғмәсини бәстәләјибдир.
Доған дан улдузу күнәшдән габаг
Јолуна нур сәпиб, нур чиләјибдир.

Сынагдан чыхарыр һәр шеји заман,
Башгадыр чобанын севинчи, гәми.
«Чобан бајатысы» ушаглығымдан
Јашар гулағымда бу вахта кими.

«Чобан бајатысы»!.. нә бөјүк әсәр...
О милјон истәкдир, милјон арзудур.
Нәғмәјә чеврилмиш о чылғын һиссләр
Һавадыр, күнәшдир, торпагдыр, судур.

«Чобан бајатысы», чобан нә'рәси,
Мејданда чохунун бағрыны јармыш.
Дүнјаја сығмајан бир халгын сәси
Бир гамыш түтәјә нечә сығармыш?

Бабан чобан олду Чобан дағында,
Алны ачыг кәзди ал сәһәр кими.

Бојнуну бүкмәди шаһ гуллуғунда
Икигат вәзирләр, вәкилләр кими.

Өмүрлүк көзүнү зәһмәтә дикди,
Онун гүдрәтинә баш әјмишәм мән.
Чөлдә он сүрүнүн назыны чәкди
Бир коха назыны кәнддә чәкмәјән.

Јаздым үрәкләрә үрәк сөзүмү,
Руһлары бәзәјиб, охшар бу јердә.
Чобан дәјанәти, чобан дөзүмү
Нәсилдән-нәсилә јашар бу јердә.

Мәһәббәтин дәрин, нифрәтин дәрин,
Бахым көркәминә, бир дә күвәним.
О ахшам сыхдығым мөһкәм әлләрин
Истиси әлимдән кетмәјиб мәним.

Бармагла көстәрди балалар сәни,
Күлүрдү бахышын, күлүрдү көзүн.
Нишанлар бәзәди кениш синәни,
Мәһсул бајрамында Ханларда о күн.

Бизи һаралара апарды хәјал,
Јанашы отурдуг истәклиләр тәк.
Мән дедим: — Јолуну бир Бакыја сал,
Сән дедин: — Әзәлчә Самыға кедәк.

Алышыб гошулду чыраг-чыраға,
О ки вар данышдыг ишләримиздән.
Мән дедим, сән дедин габаг-габаға,
Јенә дә дојмадыг бир-биримиздән.

Аjрылдыг, бир даhа көрүшək, — деjə,
Галдым камалына hejран, гардашым.
Ач мəним гапымы өз гапын кими,
Јолуну көзлəрəм həр ан, гардашым.

Үзүндə енишин, јохушун тəри,
Дəрəдə, тəпəдə ачдын сəhəри,
Гызыл нахырлары, ағ сүрүлəри
Јашыл өрүшлəрə буран гардашым.

Өмүр həвəсилə, күн həвəсилə
Чалышыб боj атдын сəн илдəн-илə.
Алов нəфəсилə, од нəфəсилə
Зүлмəтин бағрыны јаран гардашым.

Чомаға сарылдын ушаг јашындан,
Əлин үзүлмəди чан сирдашындан,
Торпаға бағлысан јаранышындан,
Дағда даğ, аранда аран гардашым.

Сəсини, үнүнү еллəрə јајыб,
Тоғлуну ајырыб, гузуну сајыб,
Булуду өјрəниб, чəни јохлајыб,
Күндүзү кечəдəн соран гардашым.

Нə гəдəр сачыны дағыдыб күлəк,
Кирпијиндə гыров, гашында чисəк,
Селлəрə, сулара синə кəрəрəк,
Боранда бəркиjəн Боран гардашым.

БИР ЕШГИН ТАРИХИ

Севишдиләр үрәкләрдә јатан сөзләр ојанды,
һәрарәтлә гучаглашды әлләри.
Чаванлығын өмрү нура бојанды,
Ширинләшди тәләбәлик илләри.
Кејиндиләр нә баһалы, нә дәбли.
Арзуларса, фикирләрсә тәзәди.
Өзү, сөзү гызын садә, әдәбли,
Учуз үзүк бармағыны бәзәди.
Евләндиләр говушдулар, севинч кәлди мин гучаг
Бахышлары өпүшдүкчә һәр дәфә.
Шө'лә чәкиб јанды тәзә, кур очаг,
Бир сәадәт учуб гонду бу евә.
Јашадылар илләр өтдү, азалмады мәһәббәт,
Фәгәт онлар нә Мәчнунду, нә Лејли.
Барлы ағач олуб артды бу күлфәт.
Күзәранса каһ ширин, каһ килејли...
Башланды илк наразылыг кәлиндән:
— Көрмүрсәнми лап дөнмүшәм
чүчәјә,
Бәс кејиниб кечинәчәм нә вахт мән,
Нечә чыхым бу плашда күчәјә?
Кримпилин палто кејир сусатан,
Дәбдән дүшмүш шубаја да
һәсрәтәм...
— Дүз дејирсән, сөз вермишәм кәр
һачан,

Алачағам, алачагам, чәкмә гәм!..
—Алачагсан, алачагсан... бу гыш да
Башгалары шуба кејсин, биз хәјал?
— Сән дејәнә раст кәлмирәм
сатышда.
— Әлдән ал...
— Әлдән алым?! Бир о гәдәр пул
һаны?
—Мәнә кәлчәк гурудурсан дүнјаны...

Дејишдиләр

Әр сәбрлә баша салмаг истәди,
Идеалдан, һалаллыгдан данышды.
Оғрулары, әјриләри писләди.
— Бир аз да дөз...
Арвад дашды, нә дашды.
«Шуба» дејиб јердән көјә даш
атды,
Башыны да тезчә тутду алтына.
Һирси бир ан нә сојуду, нә јатды.
Минди бу вахт киши дә чин атына:
— Инсан нечә мүрәккәбмиш, ај
аман,
Онун кими сирли дејил асиман...
Сән осанмы?! Бир вахт садә,
әдәбли,
Дон кејәрдин нә баһалы, нә дәбли...

Ајрылдылар

Гадын деди: — о ушаглар, о да сән...
Дәли-дәли бир шивән дә гопарды.
Мәһәббәтин кур очағы бу евдән
Шуба о күн истилиҗи апарды.

ҮРӘК ДӘ ВАР, ҮРӘК ДӘ...

Шимшәк кими казыр дамарларымда
Нараһат гәлбимин дөјүнтүләри.
Кағыз лентә јазыр кичик бир чиһаз
Бу јекрәнк, бу јејин дөјүнтүләри.

Гәлбин истәкләри, һисләри анчаг
Әксини тапмајыр бу әјри хәтдә.
Һиссиз дөјүнтүләр бәлкә онунчун
Лентдә из бурахыр, садәчә лентдә.

Һалбуки үрәк вар, даша из салыб,
Үрәк вар, вурғусу тунч варагдадыр.
Үрәк вар, аһәнки дөнүб нәғмәјә,
Телләрдә, дилләрдә јашамагдадыр.

Үрәк вар, арзусу өз саһибинин
Адыны гылынчла јазыб дүнјаја.
Арзу вар, азадлыг истәјәнләрин
Башынын үстүндә дөнүр бомбаја.

Үрәк вар, арзусу гаранлыглары
Ишыға гәрг едир нурлу күнәштәк.
Үрәк вар — истәјир ајын, улдузун
Верә кәрдишинә јени бир аһәнк.

Көзүм јох бунларын һеч бирисиндә,
Тамам башга шејдир гәлбимдән кечән:
Һал билән,
        һај верән,
                ағлајан,
                        күлән
Бир үрәк чырпынса ше'рләримдә,
Дејәрдим, дүнјанын хошбәхтијәм мән!

БАҺАР АРЗУЛАРЫ

Јенә көјләр ал кејинди,
Мәст еләди баһар мәни.
Мин арзујла чыхдым чөлә,
Һарајлады јоллар мәни.
Мән билирәм бизим дағлар,
Гузејлидир, күнејлидир.
Бу чајлары, бу дүзләри,
Лаләләри, нәркизләри
Нә замандыр көрмәмишәм,
Телләрини һөрмәмишәм,
Онлар мәндән килејлидир.
Нә замандыр чәмәнләри
Өпмәмишәм, гучмамышам,
Бал топлајан ары кими
Күлдән-күлә гонмамышам,
Күлдән-күлә учмамышам.
Үрәк мәнә пычылдады:
— Салама чых илк баһары,
Кен дүзләрә сәпәлә сән,
Гәлбиндәки арзулары.
Ал күнәшә бојланан от,
Бир гулаг ас, көр нә дејир.
Бир гулаг ас Араза сән,
Бир гулаг ас, Күр нә дејир.
Сары бүлбүл динән заман,
Дәли көнлүм тар истәди.

Зирвәләри кәзәндә мән
Јанан гәлбим гар истәди.
Илк ешгимдән сөһбәт ачды,
Јол үстүндә дуран чинар,
Көр нә деди, нә сөјләди,
Дуруб бојнун буран чинар;
— Де илк көрүш јадындамы,
Көврәкдиниз ушаг кими,
Мән әсинчә, титрәјинчә,
Сән әсирдин јарпаг кими,
О көзәлин күлүшләри,
Нәғмәләри, өпүшләри
Раһат гојмур бир ан мәни,
Унутмарам о чағлары,
Дөјсә долу, туфан мәни.
Хејли бахдым хан чинара,
Чинар чошду үрәк кими,
Кәзә-кәзә ендим дүзә,
Галхдым дағa күләк кими.
Мән һәр јердә, һәр бучагда,
Саламладым илк баһары,
Сәпәләдим дағa-даша,
Гәлбимдәки арзулары.

СӘЈЈАҺ КӘЗИР ЈУРДУМУ...

Бахырсан һејран-һејран рәнкләрә, нахышлара,
Нәғмәләшән дашлара, нағыллашан дашлара,
Дејирсән: доғруданмы Азәрбајҹан ме'мары
Бу бичимдә јарадыб диварлары, тағлары?
Ахы, сајча азсыныз, кичикдир милләтиниз,
Доғруданмы дүнјаны мат гојуб сәнәтиниз?
Бәли, сәјјаһ! Сөзүндә һәгигәт мајасы вар,
Доғрудан, хәритәдә чох кичикдир бу дијар.
Доғрудан бөлүнмүшүк, доғрудан сајча азыг,
Анҹаг тарих танымыр бизи мискин вә јазыг.
Бир Бабәким мин илдир иглимләрә сәс салыб,
Гылынҹыны чәкәндә хәлифәләр алчалыб.
Бир Фүзулим чаланда көнлүнүн рүбабыны,
Мин-мин шаир утаныб, јандырыб китабыны.
Бир Әҹәмим дашлара нәгшәсини вуранда
Әли үзүндә галыб дағыдан да, гуран да.
Бир Беһзадын рәнкләри мин гәлби мат едибдир,
Бир Сабирин күлүшү шаһаны титрәдибдир.
Үзејирин «Короғлу»су һәр дәфә сәсләнәндә,
Душубдүр нечә үрәк е'чазкар бир кәмәндә.
Кәлмисән нечә сәһра, нечә үмман далындан,
Ким билир, нәләр кечиб јол боју хәјалындан?
Узаг јерли сәјјаһсан, бу торпагда нашысан.
Диндирә билсән әкәр бурда бир чал дашы сән —
Сәдагәтдән сөз ачар, мәрдликдән верәр хәбәр,
Јенилмәзлик рәмзидир сакит дуран гәләләр.

Кәлмисән, мән билмирәм достумсан, дүшмәнимсән;
Рәзаләтин гаранлыг кирдабына енмисән
Лакин диггәтлә бахсан бу јурдун чәлалына,
Кәлмәз бөһтан кәлмәси бир ан да хәјалына.
Азәрбајчан сөзүнү, Азәрбајчан адыны,
Бу јерин үрәјиндә галан хатиратыны —
Һәгигәт кәлмәсијлә сән јазарсан јанашы.
Дејәрсән: чәваһирдир бу торпағын һәр дашы.
Бәли, биз чох кичијик, инчи дә кичик олур,
Лакин ондан бир үрәк бәхтијарлыг доғулур.
Күнәшә дә баханда јердән кичик көрүнүр,
Анчаг онун нурундан аләм нура бүрүнүр.
Адамлар танызырам — көксүндә гуш үрәји,
Оғурлугдур чырағы, гарәтликдир чөрәји.
Бөјүкләр танызырам — јағлы тикә һәриси,
Көзәллијин, сәрвәтин һавајы мүштәриси.
Биз кичијик, мән кичик бир милләтин оғлујам.
Лакин гәлби нурлујам,
лакин көксү долујам.
Көзүмдә һәјат ешги, сөзүмдә һәјат нуру,
Үрәјимдә бир елин мин дүнјалыг гүруру.
Көнлүмүн арзусудур севмәк, гурмаг, јаратмаг,
Улдузларла көрүшмәк, Аја, Күнәшә чатмаг.
Бу нијјәтә јолчудур әзәл күндән әчдадым,
Гылынч кими сырылыб, вулкан кими курладым.
Бу торпаг өзү һәлим, үрәји атәшлидир,
Руһу — баһар сәмалы, амалы күнәшлидир.
Бах, сәјјаһ, бу јерләрә, кәз-долан гарыш-гарыш,
Апар севән гәлбләрдә, диләкләрдә ахтарыш.
Јерин көзәллијини, сәманын сафлығыны,
Достлуғун сигләтини, ешгин шаффафлығыны —
Көзләринә һәкк елә, үрәјинә һәкк елә,
Мәним бөјүклүјүмә нә күл, нә дә шәкк елә!

* * *

Кәндә гајыдырдым исти бир күндә,
Адамы гарсырды јајын нәфәси.
Титрәтди гәлбими јолун үстүндә
Јыхылан бир тәнhа палыдын сәси.

Дил ачыб аh чәкди о санки бу ан:
«Мәнә, тәклији дә чох кө рдүн» — дејә.
Чығрыша-чығрыша будагларындан
Сон дәфә бир дәстә гуш учду көјә.

Јетишдим јыхылан палыда дәрhал,
Артыг доғрајырды ону бир нәфәр.
Бахдым әлләринә көзүмдә суал,
Санки балталады мәни о әлләр.

Гонуб бу ағача һәр ахшам-сәhәр
Гушлар вурмајачаг бир даhа чәh-чәh.
Истидә јолларда јорғун душәнләр
Дөнүб көлкәсиндә динчәлмәјәчәк!

— Нечүн пуч еләдин ону — дедим, — бәс?
Вурма о балтаны, бирчә даныш, дин.
Бүтүн өмрүн боју, көрүнүр, hеч кәс
hәлә динчәлмәјиб көлкәндә сәнин.

«АДӘТ»

Тојда ојнадылар... үрәк ачдылар,
сонра
кечәјары дағылышдылар.
Јолда килејләнди бири әлбәәл:
— Гыз чөрәк јејирди.
— Мән өлүм?
— Сән өл!
— Оғланы бир гызла көрмүшдүм әввәл,
кәзәнин биријди.
— Мән өлүм?
— Сән өл!
— Онлар евләнсә дә јашајан дејил,
гыз он јаш бөјүкдү.
— Мән өлүм?
Сән өл!..

Өлмәјин, өлмәјин... јазыгсыныз сиз,
Өлсүн бир дәфәлик бу адәтиниз.

БИР ДАҒ ЛАЛӘСИ ИСТӘРӘМ

Бир дағ лаләси истәрәм,
Бир неј наләси истәрәм —
Јујум көңүл гүбарыны.
Сәһәр жаләси истәрәм,
Дағ шәлаләси истәрәм.

Сәма шәффаф, улдузлар саф,
Үрәкләрдә үлфәт олсун.
Дүнјамызда бир сәадәт,
Бир дә саф мәһәббәт олсун.
Күндүз күнәш, кечәләр ај...
Ајын һаләсин истәрәм,
Бир дағ лаләси истәрәм.

Ријасыз бир мәһәббәтин,
Тәмәннасыз, бир үлфәтин,
Сәадәтин, сәдагәтин
Кешикчиси јаранмышам.
Ахшам-сәһәр, сәһәр-ахшам
Бир дағ лаләси истәрәм,
Сәһәр жаләси истәрәм.

Илыг нәфәсли бир баһар,
Азадлығын јолларында
Күнәш тәк јанан арзулар;
Јол верин, силсилә дағлар,

Вәтән лаләси истәрәм,
Меј пијаләси истәрәм.

Көнүл телим, алым сәни,
Бир неј кими чалым сәни.
Өмүр көдәк, һичран узун,
Арзуларым дүзүм-дүзүм.
Јујум көнүл губарыны,
Сәһәр жаләси истәрәм,
Бир дағ лаләси истәрәм.

ӘРК ГАЛАСЫ

Әзмини вер мәнә, әчдадым, атам,
Сәнә әрким вардыр,
Әрк галасысан.
Мән сәнин чијниндә учалмалыјам,
Сән мәним чијнимдә учалмалысан.

Мәним нечә јердән топ јараламыш,
Дашлары јаралы тарих китабым.
Дүнјадан учасан,
Уча, бир гарыш,
Мәним дағ көркәмли даш ингилабым.

Нијә пәришансан,
Өлмүшәм мәкәр?
Олмаја оғлуну өлмүш билибсән.
Сәнин учалығын јашасын дејә
Алчаг дүшмәнләрлә вурушурам мән.

Даш-кәрпич голуну гој чијним үстә,
Бир чәнкә барыт ет, түстүләт мәни.
Дөјүш чархларымын гојуб үстүнә
Дөјүш сәнкәримә апарым сәни.

Мәним уча башым,
Енли күрәјим,
Түфәнк нишанкаһым сәнсән, еј галам.

Чырпыныр јаранда мәним үрәјим,
Еј мәним јаралы үрәјим, салам!

Сөјкән өз јурдунун мәрд өвладына,
Јерисин арханча дағ сырасы да.
Бир түфәнк кәтирин Әркин адына
Вурушмаг истәјир Әрк галасы да.

Уча тут башыны, дүнја чәлалым,
Гонсун әфсанәләр мәғрур башына.
Гој зәфәр мөһрүнү тарихдән алым,
Азадлыг сөзүнү јазым дашына.

Мәнә ифтихар вер, учум башындан,
Учум өлмәзлијин шәһид гојнуна.
Мәнә ихтијар вер сәнкәр дашындан
Фишәнк гатарлары салым бојнума.

Әркин јарасыны инчитмә, думан,
Алышсын бир даһа дөјүш һәјатым.
Мәнә ичазә вер өпүм јарандан,
Гој мән дә бу кечә јаранда јатым.

Илјас Талдыг

СӘНӘ УСТАД ДЕЈИРӘМ

Халг шаири Сүлејман Рүстәмә

Јенә доғма јурдума
Јајылды доғма сәсин,
Одлу шаир нәфәсин, —
Кәнчлик еһтирасыјла.
Хәзәрми ше'рә ахды
Ше'ринин далғасыјла!
Көр нечә ләпәләнди,
Көр нечә чошду ше'рин —
Үрәјими бир анда
Үммана гошду ше'рин!
О чағлајан, күкрәјән
Сәнәтинә гајытдым,
Мүшфигимә гајытдым,
Сәмәдимә гајытдым!
Еј, һечасы е'чазлы,
Әрузу дадлы шаир!
Мүгәддәс ше'римизи
Доғма Вәтән һимнитәк
Учаларда сахлајан
Ел, Вәтән адлы шаир!
Совушду одлу илләр —
Дөјүшләр гучағында
Дөјүш инадлы шаир!
«Сејри-күлшән...» јолунда

кәпәнәкләр
говмады,
Гасырғадан,
говғадан
Одлу күрәдән алды
Өјүдү көрпә ше'рин;
Шимшәкли дујғуларла
Бөјүдү көрпә ше'рин,
Вәтәни севәнләрин
Синәсиндә дөнүбдүр
Бир гызыл кербә ше'рин!
Ағыр күрз алтдан чыхан
Овхарлы сүнкүләрдир
Јағылара, јадлара
Дәрин нифрәтли ше'рин!
Руһумуза гидадыр,
Дујғумуза гидадыр
Тәмиз ниjјәтли ше'рин,
Тәбриз мөһнәтли ше'рин,
Гардаш һәсрәтли ше'рин,
Сабир гејрәтли ше'рин!
Еј сәнәтин —
Дөјүшдә
Илк дәфә сәнкәринә
Јатан дөјүшчү шаир!
Аразын суларына
Үрәјинин одуну
Гатан дөјүшчү шаир!
Јенә дә илк һәвәслә
Охујурсан ше'рини,
О аловлу нәфәслә
Охујурсан ше'рини!

Охујурсан —
Дәјишмәк
Истәсәк бир сөзүнү,
бир кәлмәнин
јерини;
Дәјишә билмәрик биз!
Бу сәнәт мејданыдыр —
Чохларыјла дөјүшдүк,
Чохларыјла дејишдик,
Сүлејман мејданында
Дејишә билмәрик биз!

Мән сәнә илк ше'римдә
Өз устадым демишдим,
Бој атды үрәјимдә
Јенә бу ад, дејирәм!
Ше'ринә хор бахана
Ше'римә јад, дејирәм!
Вәтәнимин, елимин
Ше'р-сәнәт евинә
Сәнин одлу ше'ринлә
Һәр вахт абад, дејирәм!
Сәнә устад дејирәм!

САРВАНЛА КӨРҮШ

Евләр чәркә-чәркә, күчәләр кениш,
Чинарлар, сөјүдләр мешә кимидир.
Бурда нә јохуш вар, нә дә ки, ениш,
Сәкиләр, мејданлар шүшә кимидир.

Әсрин фәһләсидир бу мәтин шәһәр,
Нәфәси гајаны, дашы әридир.
Онун јаратдығы балача Хәзәр,
Бәлкә дә алнынын илыг тәридир.

Әтрафы јамјашыл чәмәндир, чәмән,
Дәли Күр нечә дә ағыллашыбдыр.
Боз дағ күл-чичәјә вәтәндир, вәтән,
Гојну башдан-баша нағыллашыбдыр.

Рәнкдән-рәнкә чалыр јер кими су да,
Күнәш бајраг олуб кәми дорунда.
Атылыб-дүшдүкчә балыглар суда,
Елә бил чырпыныр шәфәг торунда.

ҺЕС нәһәнк галатәк дуруб арада,
Борулар әл чатмаз дирәкләридир.
Һәр аддым елә бил бағдыр бурада,
Илич лампалары чичәкләридир.

Илһамы чошдурур, гәлби исидир,
Садә адамларын сөзү, сөһбәти.

Бәләдчим гурғунун мүһәндисидир
Јаман да хошлајыр ше'ри, сәнәти.

Һәрдән дујғулары мисраланыр да,
Фәрәһдән көксүнә сығмыр үрәји.
Дурна гатарытәк сыраланыр да
Суларын гојнунда јүз-јүз диләји.

Будур, нәфәсини дәриб о, бирдән,
Дејир: — Илләр нә тез өтүшдү, кечди
Тәмәли гојулан Минкәчевирдән,
Һәрә өз бәхтинә бир улдуз сечди.

Кәндчи баласыјдым бура кәләндә,
Дөврүн дәмир аты көнлүмә јатды.
Булдозер торпағы јарыб дәләндә,
Бир арзум јүз олуб гол-будаг атды.

Кәзиб ојмаг-ојмаг өз дијарыны,
О вахт Сәмәд Вурғун кәлди бураја.
Сәнәт дүнјасынын ифтихарыны,
Ел үзүк гашытәк алды араја.

Доғма атам кими сыхыб әлими,
Сонра күлә-күлә мәнә бахды о.
Елә бил чошдуруб арзу селими
Дујғума, һиссимә ганад тахды о.

Шимшәјә чеврилдим кечә дә бә'зән,
Бир күнүн ишини бир анда көрдүм.
Шаири Муғанда көрмәсәм дә мән,
Бир аздан өзүмү «Муған»да көрдүм.

Дурду бир анлыға...
сүкута далан
Бу кәнч ки, Вурғунун гәһрәманыјмыш!
Сәһранын гојнуна чығырлар салан,
Дәмир карванларын илк сарбаныјмыш!

Чошду үрәјимдә севинч үмманы,
Сыхдым гүрур илә әлини бир дә.
Мүһәндис Сарванла фәһлә Сарваны,
Ајырмаг чәтиндир Минкәчевирдән...

БОРЧЛУЈАМ ҺӘЛӘ

Гасым суатындан бир аз аралы,
Гајанын алтыдды ојун јеримиз.
Күрүн додағында инди дә галыб
О көрпә, о шаграг күлүшләримиз.

Мән дә ајагјалын, о бәхтәвәр дә,
Гумлар инчимәзди, биз инчимәздик.
Суларын саһиллә пычылтысыны
Динләјә-динләјә беләчә кәздик.

Булуд сачларындан чыхды күнәшим,
О гызын үзүндә күлдү сәһәрим.
Гара көзләриндә дүшдүм ахшама,
Азды дәчәл һиссим, дүшүнчәләрим.

Һәр күн гоша кәлдик о саһилә биз
Үфүгләр гызылы палтар кејәндә.
Сары кил чыхарыб гаја дибиндән
Бир евчик дүзәлтдик ләпәдөјәндә.

Пилләкән дүзәлтдик, гапы дүзәлтдик,
Пәнчәрә дә гојдуг гырыг шүшәдән.
Фәрәһдән гум үстдә атылыб-дүшдү
Лап шаһмајы кими о күмүшбәдән.

Мән чөр-чөп кәтирдим, о, бир үрәк од,
Јанды илк очағы евчијимизин.
Мән бугда кәтирдим, о, бир овуч су,
Дузу шәкәр дадды севинчимизин.

Дедим, өз евимиз вар иннәһ белә,
Кәлсән, бурда галаг — сөзүмә күлдү.
Онсуз да бурахан дејиләм даһа —
Тутдум әлләриндән, ачығы кәлди.

Хәтримә тохунду онун бу һалы,
Бахдым күскүн-күскүн, бахдым пешиман.
Бирдән санки мәнә шејтан бујурду —
Еләдим евчији јер илә јексан.

Гәзәбдән титрәди дили, додағы,
Һирсиндән гапгара гаралды о гыз.
Башыны булајыб гачды јанымдан,
Елә бил јаралы маралды о гыз.

Чағырдым — бахмады, тутдум — ағлады,
Чырпыныб гуш кими чыхды әлимдән.
О күн күлшәнимдән учуртдум ону,
Јыхдым, өв евими өз әлимлә мән.

...Бәннајам, илләри салмышам јола,
Нечә ев тикмишәм һүндүр, ишыглы.
Мән бир гыз бәхтиндә үнван тапмышам,
О да јува гуруб оғул-ушаглы.

Нә даным, гәлбими јаман ағрыдыр,
Ушагкән билмәјиб тутдуғум бир иш.

Тәзә ев учалтмаг нәдир мәнимчин,
Бир көнлү тәзәдән тикмәк чәтинмиш.

Бир евчик учурдуб, јүз ев тикмишәм,
Чыха билмәмишәм борчдан һәлә мән.
Билсәм күнаһымы багышлајар о,
Лап мин ев тикәрәм, о көзәлә мән!..

ЈАЗ КӘЛИБ

Јаз кәлиб, сүкунәт һүркүб гачыбды,
Һамынын көзүнә нур әләнибди.
Чаванлар елә бил чичәк ачыбды,
Ағачлар елә бил гүррәләнибди.
Күнәшин көзүндән ешги ахыбды,
Јаз кәлиб, һәр јана әләниб баһар.
Отлар арасындан үзә чыхыбды,
Дағлар јамачында чығырлар, јоллар.
Гушлар һарајлајыр чичәји, күлү,
Сөјүдүн сачлары үзә төкүлү,
Лаләнин севкиси үзүндә јаныр.
Бәнөвшә бојнуну бүкүб утаныр.
Галхыб дикәләчәк дағы да јыхсан,
Јаз кәлиб гара даш јеримир анчаг.
Јалын ајағыны торпаға сохсан
Әлиндә бармаглар јарпаглајачаг.
Јаз кәлиб рәнкләрди сујум, чөрәјим,
Лап гаратикан да дамағы чағды.
Баһар илһамына дөзсә үрәјим
Сонра нәјә десән таблајачагды.

МӘНИМ ГЫЗЫЛ ТОРПАҒЫМ

Бахырсан әтрафа килејләнәрәк:
— Бәс нечә олду ки, бу јери сечдин?
Бурда тәнәк тәк-тәк... Әнчир дә сејрәк.
Нә гәдәр даш-тикан, нә гәдәр кәсәк.

О нәдир? Иланмы көјнәкдән чыхыб?
Јанашыб дурурсан бир азча кендә.
Көзлүклү күрзәнин аршынјарымлыг
Габығы парлајыр мәним әлимдә.

— Һај-һај? Иш тапмысан өзүнә сән дә.
Бир бах, јан-јөрәдә саһманлы бағлар...
Сән нечә олду ки?..
— Дајан, гардашым!
Дүнјада һәр кәсин өз гисмәти вар.

Сән мәним севкимә һејрәтләнмә чох,
Чох заман гисмәтдән кечмәк олмајыр.
Досту, севкилини сечмәк олса да,
Ананы, баланы сечмәк олмајыр.

Һеч кәсин бағында көзүм јох мәним,
Һәсәд апармырам өзкә баһара.
Варлығым ачса да, көзүм тох мәним,
Мәгсәдим күвәнир бах, бу голлара!

Һазыр, абад баға кирмәјә нә вар?
Бәрбады абад ет — бах, будур һүнәр!
Алтында бәлкә дә көвһәр сахлајыр
Үстүндә тиканлар битирән јерләр.

Сән мәним көзүмлә бу торпаға бах,
Инчиләрим дүшүб алнымдан ора,
Бирчә гарышыны, бирчә дашыны
Вермәрәм јабанчы күлүстанлара!

Көзүмә сүртәрәм, көзүм ағрыса,
Бу јер мәним үчүн башдан-баша нур.
Тутија билирәм һәр зәррәсини,
Гумлары — гызылдыр, дашлары — биллур.

Сәнми бу торпагдан килејләнирсән?
Үстүндә дурдуғун хәзинәјә бах.
Данышма, инчијәр сөзүндән сәнин
Низами, Нәсими јетирән торпаг.

Бир дә бу гануну јадында сахла:
Дәјирман нөвбәтлә олур һәмишә.
Нә гәдәр күлшәнләр хараба галмыш,
Көјәрмиш јериндә нә гәдәр күлшән.

Бир әлимдә гәләм, бир әлимдә бел!
Гәләм дә, гылынч да чох шејә гадир.
Күрзә мәним үчүн горхулу дејил,
Горху — бу торпаға биканәликдир!

Даш-кәсәкми дүшүб мәним бәхтимә?
Дашыны көвһәрә дөндәрәсијәм.

Јығыб тиканыны диш-дырнағымла,
Бурда гучаг-гучаг күл дәрәсијәм.

Чајыры, тиканы гымы, гангалы
Јығыб галаг-галаг јандыран мәнәм.
Һәр кечә тонгаллар — фанарым, ајнам!
Атәш бәкчисини андыран мәнәм.

Күл ачмаг нөвбәси, мәнимдир, бәли!
Мәним үрәјимдир һәр јанан очаг.
Јохдур күлүстаным. Күлүстан гәдәр
Әтирли мәрамым, ешгим вар анчаг.

Бағa јох, бағбана һәсәд апар сән,
Нәфәсим јаз олар, јаз јубанарса.
Чәһәннәм өзү дә дөнәр чәннәтә,
Үстүндә гејрәтли бағбаны варса.

ОВ ЈАЛТАГЛЫҒЫ

Овчу Әһмәд бөјүк ад
Чыхармышды нә вахтдан.
Дејирдиләр: «О, түкү
Вуруб салыр, будагдан.
Һәлә онун бир шикар
Гачырдығы олмајыб.
Овдан бирчә дәфә бош
Гајытдығы олмајыб...»
Тәзә бир мүдир кәлди
Әһмәдин иш јеринә.
Көзләрини зилләјиб
Овчунун көзләринә,
Бир дәфә мүдир деди:
— Белә ешитмишәм мән —
Дејирләр, — вурурсунуз
Сиз гушу димдијиндән.
Бир күн бәрабәр кедәк.
Саздыр ов илә арам.
Әһмәд: — Чан-башла — деди —
Үрәкдән шад оларам...
— Амма јохдур түфәнким.
— Гошалүләм бәс едәр.
...Онлар јола дүшдүләр.
Бир базар күнү, сәһәр.
Әһмәд әлибош,
мүдир

Гошалулә әлиндә,
Будур, бајагдан бәри
Гачыр беләдән-белә...
Ән азы отуз килиз
Бошалдыб: — так-тарах-так...»
Өрдәк, гашгалдаг
нәдир,
Газ нәдир, дојдаг
Нәдир,
Анчә бир гарға да
Вура билмәјиб анчаг...
Бирдән мүдир дајаныб
Күлүмсәди Әһмәдә:
— Ал түфәнки,
инди дә
Бир сән сына өзүнү...
Әһмәд дөјүб көзүнү,
Гоша лүләни алды,
Дәрин хәјала далды:
«Јахшы, инди нә едим?
Көстәрим һүнәрими?!
Јохса ки, инчитмәјим
Ишдәки рәһбәрими?!
Икинчиси јахшыдыр,
Чыхартмајым бу күн ад...»
Бу мүнвалла Әһмәд дә
Һа атдыса парта-парт,
Һеч нә вура «билмәди».
Сонра мүдирә деди,
Бығалты күлә-күлә:
— Сиздә күнаһ јох имиш,
Харабмыш гошалулә...

АЗӘРБАЈЧАНЫМ

Истәр ал гумаша туталар мәни,
Истәр јанар ода аталар мәни,
Сәсләјә дәнизләр, адалар мәни, —
Сәнсән сон мәнзилим, ахыр үнваным,
Азәрбајчаным!

Истәр күл чәмәнләр бешијим ола,
Истәр сал гајалар дөшәјим ола...
Чөлләр евим ола, ешијим ола —
Сәнин варлығына кәләр күманым,
Азәрбајчаным!

Шимшәкләр ојнаја башымын үстә,
Көзүм јолда гала, гулағым сәсдә...
Нә вахт сән сәсләсән мәни аһәстә,
Баһар лејсаны тәк дурулар ганым,
Азәрбајчаным!

Бир зүлмәт кечәндә игбалым дөнә,
Башымын үстүндә улдузлар сөнә,
Мән пәнаһ кәтирсәм бир анлыг сәнә
Ишыға гәрг олар евим, ејваным,
Азәрбајчаным!

Ислада дағларда човғун, гар мәни,
Кизләдә гојнунда каһалар мәни,

Аздыра чығырсыз сәһралар мәни,
Чатар һарајыма Милим, Муғаным,
Азәрбајчаным!

Истәр илк кәнчлијим, мәндән кен дүшә,
Јола гыров дүшә, изә чән дүшә.
Истәр бу јолларда сача дән дүшә,
Галмаз сәфәриндән өмүр карваным,
Азәрбајчаным!

Бунун сәбәби вар, бунун сирри вар:
Сәндә ата әзми, ана меһри вар.
Севки дәнизи вар, севда нәһри вар...
Сәндәдир мәним дә сөз асыманым,
Азәрбајчаным!

Сән мәним нәғмәкар каинатымсан,
Илк маһным, илк лајлам, илк бајатымсан.
Сән ше'рә чеврилән бир һәјатымсан...
Сәнсән сәадәтим, ешгим, үмманым,
Азәрбајчаным!

МӘНИМ НӘЈИМ ОЛАРДЫ

Муров дағым
Һәрдән гаја дөзүмүндән, сәртлијиндән,
Гарабағым
        паклығындан, мәрдлијиндән
Пај вермәсә экәр мәнә
        өмрүм боју көзүм јолда галарды,
Мәним нәјим оларды?

Ағсаггаллар, ағбирчәкләр
        мәнә вүгар вермәсәјди,
Бир аз тәмкин, бир аз гүрур,
        саф е'тибар вермәсәјди,
Үрәјим бир ада кими
        тәнһа фикрә даларды,
Мәним нәјим оларды?

Шаһдағымда шәлаләдән
        бир аз Араз чошғунлуғу,
Дәли Күрүм, Көј көлүмдән
        бир аз Хәзәр дашгынлығы
Алмасајдым мән әкәр,
Булаг көзүм јазда гышда
        тутуларды, доларды,
Мәним нәјим оларды?

Өмрүм-күнүм даим мәни
 анмасајды үрәјиндә,
Улдузланыб, чырагланыб
 јанмасајды үрәјимдә,
Талејимә гара булуд
 јәгин көлкә саларды,
Мәним нәјим оларды?

Мәним нәјим оларды,
Ахы, нәјим оларды?
Нә мән дүнјаја лазым,
Нә дә ки, дүнја мәним
Бир кәрәјим оларды.

КӨЈДӘ НӘ ВАР?

— Көјдә нә вар?
— Булудлар.
Булудларда јағыш, гар,
Булудлар ағыр, уча.
Булудларын боллуча
Јағышы, гары бизим.
— Јазда нүбары бизим,
— Пајызда бары бизим.
— Көјдәдир гыш да, јај да!
— Көјдәдир Күн дә;
— Ај да!
— Ајы дејә билмәрәм,
Күнә мөһтачды аләм.

— Көјдә сүзәр тәјјарә,
Учуб кедәр һәр јерә.
— Көјдә көчәри гушлар
Учарлар гатар-гатар,
Африкаја көчәрләр.
— Көјә һардан даш атар,
Селбә атар дәчәлләр.
— Нијә сусуб дурмусан,
Сән дә гошул ојуна.
— Һардан билим ки, нә вар.
Бизим Јердән о јана.

— Инди көрәк ким дејәр,
Көј нијә дүшмүр Јерә?
— Көј һавадыр, сонсуздур.
— Јерә дүшмәз онсуз да:
Кечә өзүм көрмүшәм.
Чохлу сары мисмарла
Көј көјә мисмарланыб.
— Бу сөзү мән демишәм.
Елә дүнән демишәм.
Көр нечә дә инаныб.
О көрдүјүн мисмарлар
Мисмар дејил, улдуздур.
— Сән мәни алдатмысан,
Алдадыб ағлатмысан;
Чых ојундан удуздун.
— Көј анадыр, биз ушаг!
— Көј узагдыр, лап узаг!
— Көј дәниздир!
— Көј дүздүр!
— Көмкөјдүр көј чәмән дә!
— Ај-һај, сөз тапдын сән дә!
— Елә Јер дә көјдәдир.
Инди билдин көј нәдир?
— Көј дәриндир, лап дәрин.
— Көјә ким учуб илкин?
— Ким тапар, ким?
— Мән дејим?
— Јох, мән дејим.
— Мән!
— Мән!
— Мән!
— Бизим Јури Гагарин!
— Афәрин, мин афәрин!

ХАЛЧАЧЫ ИЛМӘЛӘРИ

Исиндиіим көнүлләрә
Сөзләримин рәнки көчүб.
Доландығым о күлләрә
Изләримин рәнки көчүб.

Јаілыг әсдирән іелләрә,
Әтир кәздирән селләрә,
Јаны чәмәнли көлләрә
Дүзләримин рәнки көчүб.

Улдузлар гонду ағыла —
Рө'іалар фикрә дағыла.
Очаг іанында нағыла
Көзләримин рәнки көчүб.

Чичәк іағанда алчаіа,
Лалә сәпәндә хал-чаіа,
Тохундуғум о халчаіа
Көзләримин рәнки көчүб.

ЛӘНКӘРАН КЕЧӘСИ

О — бешик, дәнизсә лајласы олур,
Улдузлар гојнуна јағыр кечәләр.
Елә ки, гәлбинә өтәнләр долур,
Өз илк кәнчлијини чағыр кечәләр!

Апарсын сәсини дилиндә сулар,
Горхма, нә аздырар, нә дә итирәр.
Чошғун бир дәнизә дөнәр арзулар, —
Кәмиләр сәнә бир сораг кәтирәр.

Елә сәһәриси бағчалар-бағлар
Өтәр мин јарпагла сәнин сәсини.
Елә сәһәриси дәрәләр, дағлар
Әкс едәр илк ешгин тәранәсини.

Құләкләр гачырар һај-һарајыны
Талыш гызларынын өрпәји кими.
Беләчә бөләрсән нәғмә пајыны
Бир јаз чичәјинин ләчәји кими.

СӘНИН ЈАШЫДЫН

Әләм Нагара

Көрүб көрмәдијим илк кәнчлијими
Одлу илләр алды әлимдән мәним.
Ән әзиз күнләрим бир суал кими
Һарда дүшүб галды дилимдән мәним.

Дөјүшләрдә кәзди хәјалым онда
Каһ булуда дөндүм, каһ гуша дөндүм.
Һәр күн чәбһәләрдән сораг аланда
Мин дәфә алышдым, мин дәфә сөндүм.

Үчкүнч мәктубларда јашады һәјат
Һәр евә бир дүнја севинч кәтирди.
Үмидли мәктублар ачды гол-ганад
Оғуллар сәбр един кәләрәм деди.

Аналар су олуб чајлара ахды,
Гисмәт белә имиш деди — бабалар.
Һәсрәтли бахышлар шимшәк тәк чахды,
Дүнјаја көрпәләр кәлди јадикар.

Кәнчлији, севинчи гырхбир апарды,
Дүнјаны бүрүдү ана наләси,
Һәлә ачылмамыш арзулар варды.
Галды јоллар үстдә көзүн киләси.

Көрүб көрмәдијим тәләбәлијим,
Чијниндә кедирди ағыр илләрин.
Бир парча чөрәјә мин шүкүр дедим,
Бә'зән ағладым да мән ичин-ичин.

Кәнчлик — севинч долу чошғун нәғмәләр,
Бә'зән үрәкләрә һөкм едир заман.
Һејһат! Кәнчлијимиз билмәдик нәдир —
Гынамасын бизи кәләчәк инсан.

Әзизим, билирди сәнин јашыдын
Ону һәр аддымда өлүм изләјир,
Онлар өлмәзләрди мәгсәди ајдын,
Јашајыр адлары тарихдә бир-бир.

Сәнин күлүшүндә, сәнин өзүндә
Бәлкә дә һәјата гајыдыр онлар.
Арзу ашыб-дашыр сәнин көзүндә,
Изсиз кәнчлијимин орда пајы вар.

Нәғмәјә чеврилди aләм бир анда
Бир күлүш јаранды, мин улдуз сөндү,
Сәһәрләр көјә бах, шәфәг доғанда,
Оғуллар улдуза, күнәшә дөндү.

ВӘТӘН ЈАШАР, СӘН ЈАШАРСАН

Һәр чалынан саз олмајыб,
Һәр ачылан јаз олмајыб.
Ичәнләрин аз олмајыб
Ше'р, сәнәт булағындан,
Азәрбајчан, Азәрбајчан!
Көнлү сөздән көјнәмишди,
О да кәлди, о да ичди.
Сујун она нејнәмишди,
Өзүн гопдун додағындан,
Азәрбајчан, Азәрбајчан?!
Һара кетди, һарда галды,
Әзәл сөзү сәндән салды.
Дағларындан илһам алды,
Бағларына сөјләди «чан»,
Азәрбајчан, Азәрбајчан!
Хаганиләр, Низамиләр
Чәркәсиндә низам илә
Дуруб нечә озан илә
Дејир илләр архасындан:
Азәрбајчан, Азәрбајчан!
Демә, кедән кәлмәјәчәк,
Һајыф, өзү билмәјәчәк:
Өлмәз Вурғун өлмәјәчәк
Нә гәдәр ки, сән јашарсан,
Азәрбајчан, Азәрбајчан!

ЈОХ КИШИ

Јанаг ики олса да,
Кишидә үз бир олар;
Гулаг ики, көз ики,
Ағыз бир, сөз бир олар.

Белә дејиб Һәсәни
Һүсејнә сатанда.
Белә дејиб Һүсејни
Мүсејбә сатанда.

Белә сатыб Әмраһы
Кумраһла көрүшәндә.
Белә сатыб Кумраһы
Әмраһла көрүшәндә.

Һәсәнә дә дост олуб,
Һүсејнә дә дост олуб.
Әмраһа, Кумраһа да,
Мүсејбә дә дост олуб.

Онларса бир-бириндән
Инчијибләр, күсүбләр.
Һәрәси ајрылыгда
Бу кишијнән кәзибләр.

Күнләрин бир хош күнү
Киши галхыб, јүксәлиб.
Инчик достлар ахышыб
Ону тәбрикә кәлиб.

Һәсән Һүсејни көрүб,
Һүсејн Мүсејби көрүб.
Әмраһ бахыб Күмраһа,
Күмраһ да ки — Әмраһа.

Хәчаләт тәр ахыдыб,
Сүкут јағыб араја,
Дүшүнүбләр: нә үчүн
Кәлдик ахы бураја?

Үзүмүзә бахмаға
Үзү јох имиш бунун.
Јүз сифәти олса да,
Өзү јох имиш бунун!

АЗӘРБАЈЧАН ШӘРБӘТИ

Доғулдуғум бу торпагда көзәлдир
Әзәл башдан елимизин адәти.
Гонагларын сүфрәсинә дүзүләр
Хош әтирли Азәрбајчан шәрбәти.

Саф үрәкли, гәдирбилән бабалар
Дост кәләндә гаршылајыб шәрбәтлә.
Илгарына дүз олмајан кәләндә
Гаршыланыб үрәкдәки нифрәтлә!

Әлдә кузә, бүллур кими гәдәһдә
Баһар чағы шәрбәт пајлар күл әлләр.
Додағында гаракөзлү гызларын
Дурна кими ганадланар нәғмәләр.

Илләр боју олуб ана јурдумун
Шадлыг күнү мәчлисинин зијнәти.
Мәһәббәтин, сәдагәтин, достлуғун
Рәмзи олан Азәрбајчан шәрбәти!

ДУЗ ДАҒЫ

Гранит диварлар зәриф, чилвәли,
Лағымлар кет-кедә дүшүр дәринә.
Гајалар сөјкәниб Антеј чүссәли
Фәрһад оғулларын чијинләринә.

Партлајыш сәсиндән гопур зәлзәлә,
Сәдәф сүхурлардан күмүш сел кәлир.
Кәрилмиш голларла, әзәләләрлә
Дәфинә кизләдән дағ хәлбирләнир.

Јагут сүтунлардан сал гыра-гыра,
Силир газмачылар дузлу тәрини.
Онлар шаир кими дузлу дашлара
Јазыр дуз шәфәгли әсәрләрини.

Полад дәбилгәләр јаныр ишыгда,
Күзкү сылдырымы балталар јарыр.
Онлар бу көркәмдә, бу јарашыгда
Ән көзәл сәнәтин ганадларыдыр.

Бүрүнүб кур сачлар бәјаз бир түлә,
Биләкләр, чөһрәләр шоран бағламыш.
Һејф ки, онлары ше'римиз һәлә
Дузлу мисралара сығышдырмамыш.

* * *

Бир тонгал башында дөврә вурараг,
Сүфрә ачмышдылар чобанлар јенә.
Ким билир, бәлкә дә, бу од, бу очаг
Һәчәрин тојундан галыр бу күнә?

Булаглар чағлајыр, шеһлидир чәмән,
Дашларда Гобустан нахышлары вар.
Бир гәдәр енишдә чүл дүзүмүндән
Тохунмуш халыдыр санки јамачлар.

Кәзирәм дағлары сејр едә-едә,
Гәлбимдә хәјаллар, әлимдә гәләм.
Бурда мән көзәллик, гүрур ичиндә,
Ше'р һәсрәтиндә сеһрләнмишәм.

Ким көрмәјибсә, мүтләг бир кәррә сејрә кәлсин,
Мәрдумкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Бир түрбәдир бу түрбә, әтрафы дөрд минарә,
Бир јанда кәһкәшандыр, бир јанда маһипарә,
Валлаһи, бир әлавәм јохдур, нә вар, һәгигәт,
Һәшмәтли бир сарајдыр, јүксәлмиш ашикарә.
Һардан кәлиб бу сәрвәт, кимдир бу, ким нә билсин?
Мәрдумкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Өз рәсмини бөјүтмүш шәст илә баш дашында,
Әслиндә синни чохдур, рәсми чаван јашында.
Әрз ејләјирләр, инди һејкәл сифариш етмиш,
Һејкәл кими дурубдур өз гәбринин башында.
Лә'нәтләјир көрәнләр: «Вај-вај, этин төкүлсүн!»
Мәрдумкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Һазыр дурур мәзары, саһиб мат олмуш инди,
Көзләрдә бир тәлаш вар, гашлар чатылмыш инди.
Јох бир азары чанда, бир хәстәлик көрүлмәз,
Горхур ки, хәрчи батсын, дәрд үч гат олмуш инди!
Бир дәрддир, бу дәрд ки, дәрман илә чәкилмәз,
«Мәрһум»у фикр алыбдыр, горхур ки, бирдән өлмәз!..

МӘРДҮМКИРИЗ

Бир шәхс вардыр, ондан бәһс ејләмәк кәрәкдир,
Кимдир, нәдир, билән јох, баштан-баша кәләкдир.
Вар онда, дөвләт онда, дәмдәскаһ онда, амма
Чијниндәдир мәзары, диванәликдә тәкдир.
Өз гәбринин јанында дөвр ејләјир бүтүн күн,
Мәрдүмкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Гәбристанын ичиндә худмани бир јер алмыш,
Бир күлшән ачмыш орда, бир бағча орда салмыш.
Бир чарһовуз дүзәлтмиш, күлләр, чичәкләр әкмиш.
Әтрафда алма, һејва, әнчир, үзүм учалмыш.
Еһсаныдыр бу баштан, истәр ки, руһу күлсүн,
Мәрдүмкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Дашлар кәлиб Уралдан, чағлар Ленинграддан,
Өз коруна марытлар диванә алтдан-алтдан.
Гәһр ејләјәр ки, бирдән өлдүкдә гисмәт олмаз,
Шәрһ ејләјәр ки, бурда бир шеј чыхыбмы јаддан?
Фатеһә бәлкә бөјлә бир абидә тикилсин,
Мәрдүмкириз, дејирләр, горхур ки, бирдән өлсүн.

Дүз онбир ил тамамдыр, бурда зијарәт ејләр,
Гәбриндә хидмәт ејләр, гәбриндә раһәт ејләр.
Бә'зән кедәр хәјалә, бә'зән дуруб күлүмсәр,
Јолдан кечән чәмаәт бахдыгча һејрәт ејләр.

ЈАЗМА

(Сахтакарын дилиндән).

Үрәјин нә истәјир јаз, тәки сән оланы јазма!
Илишиб о јан бу јандан чибимә доланы јазма!

Мәнә чөмчәсән дејирләр, гашығам мәкәр буланым?
Нә ки вар өзүн көрүрсән, ахы үздәдир оланым.
Үрәјиндә сахла галсын, нә гәдәр чыхыб јаланым,
Сән өзүн јалан-палан јаз, дедијим јаланы јазма!

Иш оланда нөгсан олмаз, нијә һај-һарај салырсан?
Аз иди һарај саланым, бу нә зурнадыр чалырсан?
Мәни рүсвај етмәјиндән көрүрәм ки, һәзз алырсан,
О гәдәр кичик гүсур вар, шығыјыб каланы јазма

Демә ганмаз олмушуг биз, нә олар гананда биз дә?
Кедәрәм гум үстә аста, јерә дүшмәз һәтта из дә,
Өзүнү салыб чәфаја, белә јорма чох гәлиздә,
Нә ачыгдадыр ачыг јаз, даһа һәр даланы јазма!

Тәпәни гәләм даг ејләр, итирәндә һаггы-сајы,
Мәни дә бәзәр лаг ејләр вә јазар: јејир һавајы.
Гоһум-әграбамды бурда о көзәтчидән саваjы.
Дејирәм, көзәтчидән јаз, мән өлүм, галаны јазма!

Бураны мүдир оландан белә һала салмышам мән.
Нечә әнкәл ишдән өтрү нечә төһмәт алмышам мән.
Елә һеј күзәшт едибләр, өз ишимдә галмышам мән,
Бу идарәни көкүндән бу көкә саланы јазма!

Руф'әт Зәбиоғлу

НӘ КӨЗӘЛ КАДРЛАРЫМ ВАР

Һәрчәнд ки, чохдур гатышыг мајәләриндә,
Мөһкәм дајаныб кадрларым гајәләриндә,
Хәлвәт дәрәдә түлкү бәјәм, сајәләриндә
Кеф чәкмәдәјәм, гышда күлүм, јазда гарым вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

Бир чан кими бир ағлајарыг, бир күләрик биз,
Ајрылсаг әкәр бир-биримиздән өләрик биз.
Һардан нә кәлир кәлсә, ону тән бөләрик биз,
Јох биздә «бүтөв» кәлмәси, һәр шејдә «јарым» вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

Хам аһулары овчу кими изләјирәм мән,
Пулдан түтәјим вар, чалырам, сәсләјирәм мән,
Кизлин нә гәдәр афәти-чан бәсләјирәм мән,
Ашкарда јолуг, әјриајаг көһнә гарым вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

Һәр кадр ајын ахыры кәлдикдә олур пул,
Пул, јә'ни чибимдә мәнә султан, она мән гул,
Һөкмүјлә мәләк диплому алмыш нә гәдәр дул,
Дөврәмдәкиләр сиррими вермәз ки, варым вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

Әлдән итидирләр, нечә үз вар һәрәсиндә,
Кәлдикдә мүфәттиш бал олурлар кәрәсиндә,

Кетдикдә јатырлар јенә тез ов бәрәсиндә,
Лә'нәтләрә биканә, гулаглары карым вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

Ишдир, ираг олсун, илишиб әнкәлә дүшсәм,
Фаш ејләсәләр ејбими, дилдән дилә дүшсәм.
Дәрһал сатарам ишчиләримдән, әлә дүшсәм,
Вар хејли пулум, хејли дә арвадда «сарым» вар,
Әһсән мәнә, көр бир нә көзәл кадрларым вар!

ТУТДУЛАР

Вериб, ишэ дүзэлмишэм,
Өзүм аланда тутдулар.

Дүшүб далымча говдулар,
Чатыб даланда тутдулар.

Шикарымы боғазлајыб,
Түкүн јоланда тутдулар.

Ширин-ширин хэјаллара
Кедиб даланда тутдулар.

Гојун гоһумларым үчүн
Түтэк чаланда тутдулар.

Пул үстэ алнымы гојуб,
Намаз гыланда тутдулар.

Сырғлајанда јүзлүјү,
Дөшэк саланда тутдулар.

Чатырды јашым эллијэ
Бир ај галанда тутдулар.

Һајыф, јарымчыг ишлэрим
Тамам оланда тутдулар.

Эчэб кеф иди лүтлүјүм,
Чибим доланда тутдулар.

Чибимдэ тэкчэ пул дејил,
Филан... филан да тутдулар.

РӘССАМ БӘҺРУЗ КӘНКӘРЛИ

Гаранлығын ичиндән
бахыр мәнә ики көз,
Ики көз!
Јаныр көз-көз!
Бир дәниз ашыб-дашыр — фыртыналы, ләнкәрли.
Фыртынада бир инсан — рәссам Бәһруз Кәнкәрли!
Кәндләрдә јанғын,
Кәлир һәр јандан гачгын,
гачгынлар јығын-јығын...
Үзү үстә гапаныб,
Көмүр кими гаралыб
очаға һәсрәтли сач.
Кәдәрин шахтасындан
Башдан-баша гар алыб
ағарыб
нә гәдәр сач!
Һәр тәрәфдә еһтијач,
ушаглар ач, јалавач!
Ганлары,
гурбанлары
көрүб дәрд чәкир Бәһруз,
Дәрди гатыр рәнкләрә
шәкилләр чәкир Бәһруз!
Евләр учуг, хараба,
Гачгын долу араба...

Сэрт баҳышлар, сэрт гашлар,
Јанан гапгара дашлар!
Итиб кэдэр ичиндэ
бир көзэлин гэмзэси,
Өлүм — зэһэр ичиндэ
бир хэнчэрин гэбзэси!
Саралан чөллэр, дүзлэр,
Үзлэр, јенэ дэ үзлэр!
Бу үзлэр јорғун, эзкин,
Бу излэрдэ гэзэб, кин!
Каһ мэнзэрэ, дағ-дэрэ,
Каһ абидэ, мэгбэрэ,
Каһ да мэсчид, минарэ.
Чыр-чындырда ушаглар,
Аналар — гэлби дағлар,
Гызлар, — көзлэри ағлар,
Дағлар, узагда дағлар!!!
Кедир Бэһруз... элиндэ дөрдкүнч, тахта чама;
Дајаныб шэкил чэкир һача дага чатмадан.
Кэлиб кечир јанындан бир Нахчыван чапары,
Чапар елэ уча ки, хатырладыр чинары.
Һаны инди о чапар,
Бир музеј гучағында бу күн јенэ ат чапар!
Бахыр мэнэ ики көз,
Ики көз,
јаныр көз-көз.
Гышгырырам: — Сиз, Бэһруз,
Нэ үчүн сусурсунуз?!
Чэкилиб гаранлыға
Јаныр, јенэ дэ јаныр бу көзлэр улдуз-улдуз!

СӘҺӘРИН БИР АНЫНДА

Үфүгдән
узаг зирвәдәки
чәһрајы булудлара
Күнәш
чәпәки бир гамчы дартды.
Чахнашды,
һүркүшдү булудлар —
һа гачды,
јүјүрүшдү булудлар,
дејәрдин, һәр бири
көһлән бир атды!
Изләри — тозлары.
кет-кедә
әриди, итди-батды!
Дан пәрдәси ағыр-ағыр
чәкилди, араланды.
Архадан
шәфәг сели күчләндикчә
о пәрдә тикәләнди.
параланды.
Гучаг-гучаг,
этәк-этәк олуб,
сәпәләнди, ашағы
дан пәрдәси —
күнәш чөһрәсинин дуваға,
јарашығы.

Нур өртүјүнә дөндү
тарлалар, зәмиләр,
дүзләр үстүндә.
Јери вар сәһәрин
үрәкләр башында,
көзләр үстүндә!
Бүтүн гүтбләр,
чәһәтләр боју,
меридианлар боју
торпаға јериди
гызыл шәфәг ахыны.
Вәтән башлады јашамаға
тәзә бир күнәшли,
атәшли, сабаһыны.
Сәһәрин
угурлу олду илк анлары.
Анларын һарда вар белә
мә'наланмаг имканлары?!
Һәр тәзә андан
бир зәфәр көзләјән
ишини,
јүксәлишини
күдән, изләјән,
анлары әбәдијјәтә
говушдурмаг истәјән
Күнәш
сәһәрин шәфәг низәли
әскәри олду.
Шәфәгләри
үзүм салхымларына долду!
Көрпәләрин сүд гохулу
јарыајыг, јарыјухулу

бағчаларын
гојнуна долду.
Анлар өтдү,
шафәгләр күчләнди кәлә-кәлә;
Әријиб зирвә гары,
силкәләјиб дағлары,
чајлара вәлвәлә салды.
вәлвәлә!
Ишыг, ишыг артырды
селләрлә, чајларла.
Анын өмрү узанды
күнләрлә, ајларла.
Аны бош итирмәјиб,
гарангушлар, саман дашыды.
јува һөрмәјә,
Бу ан Сәрсәнкдә
селләрин чахнашмасыны,
бәндләрдән ашмасыны,
Гарабағ, Мил дүзү јашыллашмасыны
көзләр кәрәкди көрмәјә!
Бу ан нефтчиләр
јени буругларла нидаләды.
Хәзәр сәтһинә јазылан
шаһ әсәри!
Бу ан бир тарлада
нечә гәләбә олду —
ағ тајалар сәбәбинә
дағ-дағ,
тәпә-тәпә олду Ширван.
Муған дүзләри!
Бу ан шәфәгләр говушду
Сумгајыт боруларында

мəш'əллəрə!
Орда дөнүб
нурлу селлəрə,
Шаһдағ јајлагларында,
гојун-гузу јатагларына
ахды, тəлəсди,
Бу анын хатирəлəрдə,
хəритəлəрдə
ағылларда,
нағылларда
јашамаг иди мəгсəди,
гəсди!

ПРОМЕТЕЈ НӨВБӘСИ

Бир мәрмәр сәрдабәдә
Бир даш нәһәнк
Овчунда од тутуб.
Бу даш сәрдабәјә
Ким кәлибсә үрәји
Аловланыб, од тутуб.
Бу даш нәһәнк
26 адама дөнүр
һәр күн.
Бу даш синәдә
Ијирми алты үрәк
Дөјүнүр һәр күн.
Оду бир-биринә
өтүрүр,
һәр саатдан бир
26 гәзәбли,
26 мәғрур киши.
Јашадыр нечә илләрди
Мүгәддәс бир вәрдиши.
Ијирми алты күнәш өвлады
Елин дүшүнән башы,
Ијирми алты Ленин мәсләкдашы,
Ленин силаһдашы
Прометеј нөвбәсиндә дајаныр.
Һәр саатдан бир,
биринин овчунда

о мәш'әл јаныр.
Ахын-ахын кәләнләрә
                тарих дәрсидир.
Ғејрәт, мәтанәт дәрси —
Бу Одлар Јурдунун,
Зәрдүштләр дијарынын
Прометеј нөвбәси.

* * *

Сачларынын ортасындан чығыр ачыб.
Сачларынын ортасындан чығыр ахыр.
О јол илә көрпәликдән кәнчлијинә
Анам, сонам бир көзәл гыз кәлиб чыхыр.

Јада салыр һәмән чығыр
Адама илк мәһәббәти
О јухуну, о нағылы,
О пәтәји, о ноғулу
Әлчатмајан о һәсрәти.

Бу чығырын һәр јанында
Јағыш јүклү нечә күнүн
Чичәк, јарпаг гохусу вар.
Гуш дилилә, чај дилилә
Тәбиәтин охусу вар
Лејсанларын илмәсинин
Гөвсү-гүзеһ тохусу вар.

О чығырда дурналарын
Јаз тәрәфә ахышы вар,
Өтүб кечмиш илк кәнчлијин
Биз тәрәфә бахышы вар.
Бәнөвшәнин јаз кәлиши,

Нәркизин јаз күлүшү вар.
Бу чығыры позмаса о,
Ел јолуна гатачагдыр.
Бу чығырда азмаса о
Мәһәббәтә чатачагдыр,
Сәадәтә чатачагдыр...

ҮМИД ГАТАРЫ

Бир ушағын интизардан
Көксү јаралы
Кедиб-кәлән гатарлары
Бир-бир сајырды.
Гатар кечир кечә јары,
Кәнддән аралы, —
«Сән тәләсмә, о кәләчәк» —
Пычылдајырды.

Көрән нә вахт сону олар
Бу интизарын?
Вагон-вагон ахыб кедир
Бу инсан сели...
Алнында да улдуз јаныр
Паровозларын,
Гатарлар да кечир санки
Әјни шинелли.

Гајытмырды
Гатарларла јолланан кәсләр,
Бахыб, бундан көрпә ушаг
Елә чашырды;
Тәкәрләрдән саға-сола.
Төкүлән сәсләр
Елә бил ки,
Һәмишәлик «сағоллашырды».

Јол кедирди гәлби онун,
Думанда, чәндә
Бир хал кими узагларда
Итән гатарда;
Көзләмирди атасыны
Гатар кәләндә,
Ахтарырды о, һәмишә
Кедән гатарда.

Гатарлара еләә бахыр
Үмиди тәки,
Кәлән-кедән гатарлары
О, јенә күдүр.
Инди һәрдән,
Гатарлара, елә билир ки,
Һәр минәндә,
Атасынын далынча кедир.

Бу гатарын сөзләрини
Бир ешит, динлә:
«Бир ата вар, ујујубду
Узаг бир чөлдә»... —
Пычылдајыр сәһәр-ахшам:
«Кедәк мәнимлә,
Сәни, сәни о көзләјир,
Бир гәриб елдә».

О инанмыр,
Тәкәрләрин дедикләринә,
Бу тәкәрләр алдадыбды,

Тәк анчаг онү,
Дүшүр јенә гатарларын
Једәкләринә,
Елә билир,
Гатарларда тапачаг ону.

К Ж Т

Јанғысы нә олар бир алышғаным?
Бөјүк үмидләрлә мүдрикәм, пирәм.
Үмидсиз оланда
бир гарышғаным
Зәррә јүкүнү дә чәкә билмирәм.

Вар күнеј чичәјим, гүзеј гарым да,
күлүмдән үзүнә чиләнсин баһар.
Үмидсиз оланда
балаларым да
Бирдән көзләримдә јадыглашырлар.

Үмидсиз оланда
дәрәни, јалы
чән тутур
зирвәнин јолу көрүнмүр.
Бөјүјүр көзүмдә ләләнин халы,
Нә гәдәр бахырам, алы көрүнмүр.

Үмидсиз оланда
көксүмдә бир ан
Сахлаја билмирәм бош үрәјими. —
Таванда бир отдан асылы галан
Саһибсиз гарангуш јувасы кими.

Дурналар сәмаја јазар хәттини,
Торпагда сүрүнәр үмидсиз ганад.
Мән һәјат гәдрини,
Үмид гәдрини
Үмидсиз галанда билмишәм, һејһат!

«НАЗИМ ҺИКМӘТ» КӘМИСИ

Дәнизә дөнмәк истәjирәм...
Н. Һикмәт

Күнләрин бир күнүндә
Назим кәмиjә дөндү.
Дүнjа дәнизләриндә
«Назим Һикмәт» көрүндү.
Дүшдү нәһәнк көрпү тәк
Шәһәрләр арасына,
Лиманлар арасына,
Ахшамлар арасына,
Сәһәрләр арасына.
Һәсрәтдән күкрәjәрәк,
Далғалары jара-jара,
Интизары jара-jара,
Аjрылығы jора-jора
Бир әлини бу саһилә,
Бир әлини о саһилә,
узатды.
Гучаглашды саһилләр,
Гучаглашды лиманлар.
Дәнизләрдә лөвбәр атды,
Үрәкләрдә лөвбәр атды.

...Дэниз көзлү шаир Назим
Севинчиндән, фәраһиндән
Фит чаларды узун-узун,
Гышгырарды узун-узун
Јоргун-аргын үрәјинә,
Үрәјиндә далдаланан
Гарагабаг өлүмүнә
Мејдан охуја-охуја
О кедәрди јухуја...

...Үмманлара хәбәр чатды
Үзүр дүнја суларында
«Назим Һикмәт» кәмиси.
Дәнизләрә хәбәр чатды
Үзүр дүнја суларында
«Назим Һикмәт» кәмиси.
«Сачларынын ағлығында,
Үрәјинин инфарктында»
Јашатдығы мәмләкәтдә
Додаг бүзду ким исә.
Лиманларда ләвбәр салды.
Шөһрәтиндән, адындан
Үшүм-үшүм үшәнән
Шүбһәләрдә, күманларда
ләвбәр салды.
Коммунист шадындан
Чилчырағы титрәјән
Салонларда ләвбәр салды.

Өзү һәсрәт чәкә-чәкә,
Бир кәминин једәјиндә
Ады кәлди бу јерә.

Көкс өтүрдү Гара дәниз,
Көкс өтүрдү Мәрмәрә.

Јоллар,
иллəр нə узун...
Көзүн ајдын, Истамбул!
Көзүн ајдын, Трабзон!
Лиманларын бүрүнсүн
Ал-јашыла, Түркијә!
Нә бахырсан маддым-маддым
Күл-чичәклә, тәбәссүмлә
Чых гаршыла, Түркијә!
Кәлир, кәми оғлун кәлир.
Кәлир, үзә-үзә кәлир,
Көзүн ајдын. сизә кәлир.

УНУТ КӨРҮМ

(«Сәнин үчүн бојунбағы» дәфтәриндән)

Хәјалымыз көрүшәндә,
Азар фикрин сисдә, чәндә.
Јаддашыны кәрәк күндә
Мин јол сөкүм, мин јол һөрүм:
Унут мәни, унут көрүм!

Јанагларын тәр бәнөвшә,
Зәр чығалар тәрпәнишә.
Көзләјирәм ахшам дүшә,
Бал јухуна гачыб кирим:
Унут мәни, унут көрүм!

Каһ алнында телә дөннәм,
Каһ телиндә күлә дөннәм,
Каһдан јаныб күлә дөннәм,
Сәнсән мәним дәрдим, сәрим:
Унут мәни, унут көрүм!

Үрәјинлә ди кәл бачар,
Чичәк үстән чичәк ачар.
Јухуларын күсүб гачар,
Ујумазмы ујут көрүм,
Унут мәни, унут көрүм!

«Гәлбим дашдыр, дөзәр!» демә,
Әриіәрсән көзәртимә.
Бу дилбилмәз һәсрәтимә
Јаханы бир таныт көрүм,
Унут мәни, унут көрүм!

ЗИРВӘ ЛАЈЛАСЫ

Бир күн јер јарылды, бир зирвә учду,
Дағлар башсыз галды, гајалар јетим.
Демәдим: дүнјанын ахыры пучду,
Бу јара бәлкә дә сағалмаз — дедим...

Верди өз һөкмүнү һәјат говғасы —
Силинди күнејдән сирли галалар.
Учду гајалыгдан гартал јувасы,
Галхыб гоншу дага көчдү балалар.

Дәјишди сәмтини зәриф шырнаглар,
Учгуна даг чајы тәк синә кәрди.
Јамачдан тејләниб гопан ирмаглар
Ениб, нәфәсини јарғанда дәрди.

Бә'зән гызырғаныр тәбиәт пајы —
Гәдим, улу дағын гәлби јухалды;
Зүмрүд булагларын азалды сајы,
Чухурлар долдугча көлләр чохалды.

Зирвәјлә бир нәғмә көчдү дүнјадан —
Дағларын дағ руһу, һалал мајасы.
Дејирләр һәмин күн сөкүләндә дан
Бир лајла доғулду, зирвә лајласы...

ОЛМУР

Бир вахт дағ да мәнә дүзән кимиди.
Бир јохуш әлиндә галмышам инди...
Дејирләр аз долаш кәнди-кәсәји,
Енишә-јохуша салма үрәји.
Уча дағ көрәндә үрәјим дурмур, —
Галхмасам олармы? Галхырам олмур.

Дајанма кәл дејир күллү күнејләр,
Кетмәсәм, көрмәсәм лалә ган ејләр.
Нечә јолда гојум нәркиз көзүнү,
Нечә динләмәјим булаг сөзүнү?
Көзәллик өнүндә үрәјим дурмур», —
Бахмасам олармы?! Бахырам олмур.

Үрәјим јолларда инчәлир мәним, —
Јоллар кәнарында динчәлир, мәним...
Чох кетмә дејәндә дост-таныш мәнә
Һәр хәстә јанына, һәр јас јеринә...
Галырам әлачсыз, үрәјим дурмур,
Кетмәсәм олармы? Кедирәм олмур.

Кәлсә дә күн-күндән, ил-илдән көзәл,
Бир ел көрмәсәм дә бу елдән көзәл,
Бә'зән үзләширәм үрәјидашла,
Кечир бир күнүм дә, кечир тәлашла...

Дүз иш долашанда үрәјим дурмур, —
Динмәсәм оლармы?! Динирәм олмур.

Бу гәдәр кәзмишәм, көрдүјүм нәдир?
Дәрдијим күлләрдән һөрдүјүм нәдир?
Ахы габагдадыр өмүр-күн һәлә.
Нәләр көрмәлијәм мән индән белә!
Ишыгсыз, истисиз од-очаг олмур,
Үрәк јанмајанда јашамаг олмур.

БАЛЫГЧЫ ӘЛЛӘРИ

Сүбһчағы әлини сыхдым меһрибан,
Туфанлы дәниздән евә дөнүрдү.
Әлиндә сулардан илишиб галан
Сојуг әријирди, сојуг сөнүрдү.

Балыгчы гәлбиндә тәр-тәзә дујғу,
Үстүндә Хәзәрдән кәлән әтирди.
Онун әлиндәки дәниз сојуғу
Мәним үрәјимә бир од кәтирди.

Һарда ганад чалыр, дүшүндүм, илһам...
Гој кечим Хәзәрин саһилләриндән!
О сојуг әлләрин ше'рини јазсам,
Исти әлләримдән утанмарам мән.

ЈОЛЛАРЫН ӨМРҮ

Бу кениш дүнјаны тандығым андан.
Јоллар бәләдчи тәк тутуб әлимдән.
Јорғунлуг төкүлүр ајагларымдан
Јолларын өмрүнү јормушаммы мән?!

Долуб үрәјимә бир арзу, һәвәс,
Мән кими чағырым, тез ол, кәл, — дејә
Өмрүмүз јолларда јашамырмы бәс?
Јоллар ајагларла чатыр зирвәјә.

Ачылсын гаршымда сонсуз асиман,
Көнлүмдә нә гәдәр кәзмәк ешги вар.
Һәјат гапылары ачылан заман,
Бир көрпә изиндән бир јол доғулар.

Бир аз сакит өтүш сәссиз-сәмирсиз,
Јоллар дүнјамыза сарыныб јатыр.
Ахшам гапымыздан башланан бир из
Сәһәр көрүрсән ки, күнәшә чатыр!

Јолларын үстүндә гој јаша долум
Гаршымда кәһкәшан ишығы јандыр.
Зирвәјә доғрудур мәним дә јолум
Өмрүм әбәдијјәт сорағындадыр.

ПАЈЫЗ МӘҺӘББӘТИ

Дәниз кәнарына чыхаг дејирсән,
Дүшсүн чијнимизә јарпаглар бир дә.
Ешидәк илк ешгин нәғмәләрини,
Бир аз да јашадаг үрәјимиздә.

Будагдан гәлбинә пычылты дүшәр,
Узаг, илк кәнчлијин бир сәдасы тәк.
Чијнимдән нот кими јарпаг сүрүшәр —
Көч едән баһарын әлвидасы тәк.

Хәзан хатирәтәк сәпиләр јерә,
Чоху јарпаг кими саралар, солар.
Һәлә сојумајан хатирәмизә
Думанлы. чискинли бир пајыз долар...

Күнәшли, улдузлу, ајлы дүнјада
Нә јахшы ки, севән үрәкләр вармыш.
Сән демә, торпагдан од азаланда
Инсанын чијнинә јарпаг гонармыш.

Кәл дујаг, көврәләк, а күлүм, бир дә.
Дүшәк арзуларын ахарына биз.
Нә вахтса, киминсә чијинләриндә —
Сәссизчә көчмәсин мәһәббәтимиз.

Дајанаг көз-көзә, нәфәс-нәфәсә,
Бах, белә сүкутун јолчусујам мән
Сарала-сарала үшүјән пајыз —
Бир аз да од алсын мәһәббәтимдән.

БИР МӘЧЛИСДӘ ОН «КИШИНИН» СӨҺБӘТИ

(Сабиранә)

С у с а т а н
Алмышам али савад, мән буна таб еjләмишәм.
Күндә бир онлуғум вар, jахшы һесаб еjләмишәм.

И с р а ф ч ы
Һәр нә кечди әлимә, мән башына даш салдым.
Дағыдыб ел малыны, халгы сираб еjләмишәм.

М о д а б а з
Күндә бир сантиметр кәсдирәрәк jубкамы мән,
Фе'лимә алданaны ханәхәраб еjләмишәм.

Ә j j а ш
Күндүз һаллы, кечә дәм, арвад-ушаг, ев нә кәрәк?
Арзуму, истәjими тәкчә шәраб еjләмишәм.

М о л л а
Еjләjиб чаду, дуа наданү авамлара мән,
Үзүмә дини вә иманы нигаб еjләмишәм.

J а л а н ч ы
Акт jазыб голламышам: гурд даданыбмыш сүрүjә,
Кәсдириб тоғлулары, шишдә кабаб еjләмишәм.

Мөһтәкир
Чыхарыб аз тапылан маллары чејран белинә,
Долдуруб чибләрими, наски, чораб ејләмишәм

Дајы
Кечириб иш башына бир нечә гејрәтсизи мән,
Бу сәхавәтлә, бала, доста саваб ејләмишәм.

ДӨНҮБ ҺЕЈКӘЛЛӘРӘ ГАЈЫДЫР ОНЛАР[1]

Һәр дәфә јурдума кәләндә баһар,
Бағлар чичәкләрдән кејәндә палтар,
Көнүл хатырлајыр өтән анлары,
Бакы јада салыр гәһрәманлары
Һәр дәфә јурдума кәләндә баһар.
Дөнүб һејкәлләрә гајыдыр онлар
Инди тунч кејимли Мәшәди кәлиб.
Дүшмәнин горхусу, дәһшәти кәлиб
Ону гаршылајыр елләр, обалар
Тәбиәтдә баһар, гәлбләрдә баһар
Әтрафа бахдыгча Бакынын оғлу.
Јаралы гәлбиндән силинир агры.
Кедәндә сәһрајды индики мејдан
Инди нәғмә ахыр һәр ев-сарајдан
Күлшәнә дөнүбдүр багчалар,
бағлар.
Чичәк күлүшлүдүр инди ушаглар
Дуруб сејр етдикчә «көјдәләнләри»
Санки хатырлајыр өтән күнләри
Бакыдан узагда, Хәзәрә јахын.
Күләкли бир сәһра, гумлу бир
ахын.
Бахышларда инам, көзләрдә нида.
«Коммунизм» кәлмәси верир әкс-сәда
Тәтикләр чәкилир, атәш ачылыр.

(Тарихин көксүндә бир јара
галыр).
О тунч синәләрдән чиләндикчә ган,
Од гопур Хәзәрин далғаларындан.
...Бу күнсә Хәзәрин алны ачыгдыр.
Фәрәһли күнләрдән сөһбәт
ачыбдыр.
Говуб узаглара кәдәри, гәми
Бакы фәрәһләнир бир ана кими.
Гојнуну ачараг кәл дејир она,
Бу Одлар јурдунун икид оғлуна.
Кәлир көрүшүнә обалар, елләр,
Севинир кәнд, маһал, севинир
шәһәр.
Бир адсыз тәпәни андырыр чичәк,
Бахдыгча көксүнә сығмајыр үрәк.
Икидин адыны илләр силмәјир,
Сәадәт уғрунда өлән, өлмәјир!..
Ачыр голларыны Азәрбајчаным,
«Хош кәрдүк!» сөјләјир јени
дөвраным.
Һәр дәфә јурдума кәләндә баһар,
Дөнүб һејкәлләрә гајыдыр онлар!

СӘНИ КӨЗЛӘЈӘН ВАР

Тајга гәһрәманларына

Сәни көзләјән вар, үрәјим, дөјүн,
Анамын, атамын көзү јолдадыр.
Сәни изләјән вар,
                үрәјим, дөјүн,
Елимин, обамын көзү јолдадыр.
Сәни сәсләјән вар,
                јејин ол, јејин —
Көр нечә адамын көзү јолдадыр!
Бојланыб сән ашан үфүгә сары.
Гара көзләрини сыхан вар, сыхан.
Арханча тајгаја кәлән јоллары
Әлибош гајтарма,
Бахан вар, бахан...

Учалт һејкәлини,
Јорулма, шыгы.
Чағлаған дәниз ол, габарсын дөшүн.
Бөјүк шәһәрләрин чохдур ишығы,
Сән тајга көјүндә јанмағы дүшүн!

Сән дә бир әскәрсән,
Дајанма кендә,
Шығы,
    далынча да бир орду апар.
О бузлу торпағын күмүш әлиндән
Өмрүнүн шан-шөһрәт тачыны гопар!

Өмүр саj јүрүшдә өтән анлары,
Вулкан јүксәлишдир,
Вулкана туш ол.
Сән адла ишыгсыз меридианлары,
Ишыг ол,
мәш'әл ол —
инсана гошул!

Арзу ол.
Үмидин көксүнә сығын.
Сојума,
Сојусан бир дә јанма heч.
Магнит ол, гәлбиндән кеч инсанлығын,
Өзүнә параһат дујғулары сеч.

Мин туфан чырпыла —
Дөнмәсин һалын,
Ахы дөзүмләрин тунч һеjкәлисән.
Донбасын,
Уралын,
Донун,
Бајкалын
Амура,
Океана чатан әлисән!

Үрәк, чәк јүкүнү меjдана сары,
Сүрүнмә гурғушун бир кәдәр кими.
Хынчым-хынчым елә хырдалыглары,
Галх,
чиjни күнәшли зирвәләр кими!
Јахынын, узағын көз гојар сәнә,
Һәсрәтләрин әли узалы галар.

Шириндил торпағын көз гојар сәнә,
Бәхтинә ширинлик јазылы галар.
Өз сәсини, сорағын көз гојар сәнә,
Гәдәмин нурлуса, јаз олуб галар.
Мин өмрә чаланан бир арзу кими
Сәни сәсләјән вар,
                    үрәјим, дөјүн.
Һардаса бир овуч сәрин су кими
Сәни көзләјән вар,
                    јејин ол, јејин...

Мүзәффәр Шүкүр

ВӘТӘН

Көзәлдир Вәтәнин чөлү, чәмәни,
Көзәлдир әбәди күләкләријлә.
Вәтәнин јелләри охшајар мәни
Вәтән торпағынын чичәкләријлә.

Гәлбим тәмизләнир тәмиз гарында
Көлләри өмрүмүн күзкүсү кими.
Мәнә чох әзиздир думанлары да
Ата очағымын түстүсү кими.

Вәтәндән онунчүн чох јазмырам ки
Мәнә дә бир шөһрәт чәләнки дүшсүн,
Јазырам — дилимә «Вәтән» кәлмәси,
Ше'римә чајларын аһәнки дүшсүн.

Онун һәр гарышы Вәтәндир мәнә,
Кечәләр улдузла, ајла көрүшәр.
Бармаг арасындан бахсам Вәтәнә
Сөзүм дә Вәтәндән дидәркин дүшәр.

Ајдын үфүгләри сакит, горхусуз,
Һәр илдә өмрүнә бир баһар кәлир.
Барытлы, түстүлү елләрдән көчүб
Гојнуна јаралы дурналар кәлир.

Бахырам, нэ гэдэр сөз бүлбүлү вар,
Һэрэ бир будагда өтүр, нэ сирдир?
Вэтэнин мэним тэк јүз бүлбүлү вар,
Анчаг бүлбүллэрин Вэтэни бирдир!

ТУМУРЧУГ

Һәлә нә гыш кедиб,нә гуш охујур,
Будаг — бојунбағы, сыр-сыра — мунчуг.
Мешә гар алтында баһар гохујур,
Баһар этирлидир тотуг тумурчуг.

Ҝөзәллы пөһрәләр халлыды, чилди,
Тумурчуг бир охдур будаг учунда.
Тумурчуг бүкүлмүш сеһрли әлди,
Јашыл хәзинәләр јатыр овчунда.

Тумурчуг дөврү вар сөзүн, суалын,
Һәр шеј матаһ олур илк азлығында.
Тумурчуг дөврү вар ешгин, вүсалын,
Тумурчаг дөврү вар азадлығын да.

Бә'зән јолумузу бүрүјүр думан,
Титрәјә-титрәјә гәмә чумуруг.
Амма гар алтында чырпынан заман
Орда да истилик тапыр тумурчуг.

Тумурчуг — јаз үчүн халы арғачлар,
Онда бута-бута ләчәк јашајыр.
Гышын оғлан чағы јатыр ағачлар,
Гојнунда јамјашыл фишәнк јашајыр.

БЕЈНӘЛМИЛӘЛ

Мәрд тутулду бабаларын зәфәр ешги заман-заман.
Күнәш кими јанды бу ешг әсрләрин архасындан.
Голумузда гүввәт олду, көзүмүздә ишыг сели,
Бир үлвијјәт дастанына чевирдик һәр өтән или.
Чәкинмәдик, дөздүк нечә әсрләрин чәфасына,
Севкимизи чевирдик биз Бејнәлмиләл һавасына!
Маһнымызы кур охудуг!
Елә бил ки, Прометеј, Јан Гус, Бабәк
Бу нәғмәнин доғушуна чалышмышлар,
Бунун үчүн аловланмыш,
Бунун үчүн алышмышлар.
Јох!
Бу маһны бир күндә јох, бир илдә јох,
Нечә-нечә әсрләрин сынағында јаранмышдыр.
Дөјүшләрин, вурушларын, үсјанларын
Гајнағында јаранмышдыр.
Онун үчүн нә горху вар, нә үркү вар, нә дә сәрһәд.
Ахы, бизим «Бејнәлмиләл»
Бағланмышдыр планетин
Чохәсрлик севкисинә,
Чохәсрлик кәламына!..
Планетин һимни десәм, јанылмарам, бәлкә она!

ДҮНЈАНЫН ДӘРДИ

(Дүнјада һәр ил силаһ истеһсалына вә ордуларын сахланмасына 200 милјард доллар вәсаит хәрчләнир.
БМТ-нин мә'луматы)

Бу топлар, түфәнкләр
олмасајдылар —
Бир көрүн инсанлар,
көрүн дүнјада
Нечә-нечә шәһәр,
кәнд доғуларды,
Доғулмадылар.
Һичран галалары,
гәм галалары
Үрәкдә галдылар,
дағылмадылар.
Арзулар гуруду
сәһра гумутәк,
Бирләшиб, говушуб
дағ олмадылар.

Дүнјада нә гәдәр
ачлар дојарды...
Ачлар дојмады.
Онлар әл узатды

чөрәк көтүрсүн,
Силаһ гојмады.

Дүнјада нә гәдәр
бакирә торпаг
Ана оларды —
Чичәк јетирәрди,
дән битирәрди!

ЛАҺЫЧ ЛӨВҺӘЛӘРИ

Үфүг гыпгырмызы көрүнүр јенә
Мискәр бабаларын көрүкләри тәк,
Сәһәрин е'чазкар мәнзәрәсинә
Зирвәдән бојланыб бахасан кәрәк.

Нијал силсиләси мөһтәшәм, уча,
Өрпәји — ағ булуд,
Көјнәји — чәмән,
Күләк јашыллығы јырғаладыгча,
Тәравәт пајлајыр салхым јасәмән.

Лаһычын меһрибан гызлары кими
Тәбиәт өзү дә халы тохујур.
Гушлар чичәкләрин достлары кими
Ахшам душәнәдәк нәғмә охујур.

Сирләр мәскәнидир тәзадлы дағлар,
Мән сизә бирини сөјләјим анчаг:
Гышда истиләшән бүллур булаглар
Јајын ортасында буз бағлајачаг.

Кирдиман — дәлисов, саһил — сылдырым,
Чај ара вермәдән чошуб күкрәјир.
Күнејдә неј сәси,
Көјдә шимшәкләр
Јазын гәдәминә мүбарәк дејир!

* * *

Бу чәмәндә бир чичәк вар,
Ады билинмәз, билинмәз.
Ләчәјиндә шеһләри — бал,
Дады билинмәз, билинмәз.

Билдир итиб илим-илим,
Сорағында ајым, илим.
Мәнәми раст олачагдыр,
Јада — билинмәз, билинмәз.

Чөлдә чәмән халы, килим,
Хәбәр версин мән дө билим.
Гисмәтимми бу күн-сабаһ —
Вә'дә билинмәз, билинмәз...

JAҒЫШ

— Jaғма jaғыш, һaj салыб,
Анам мənə дон алыб.
Jaғма суjум сүзүлəр,
Тəзə донум əзилəр.
Үстүндə күл-чичəк вар,
Көр нечə кəпəнəк вар?

Гачырарсан онлары,
Учурарсан онлары...

— Динлə мəни, а Солмаз,
Jaғышсыз чичəк олмаз.

Донундакы чичəклəр,
О халлы кəпəнəклəр.

Jохса сусуз галарлар,
Саралар лар, соларлар.
Jaғырам ки, гоj онлар
Су ичсинлəр о ки, вар!

ГЫРГОВУЛ

Овчу деди астадан:
— Гырговулдур, вур, оғул!
Бу сөздән һеч горхмајыб.
Динди көрпә гырговул:
— Мәни тутмагдан өтрү
Кәрәк гова гырх оғул!
Ана ону данлады:
— Овчулардан горх, оғул!
Ахы, гушлар горхаг олур,
Сән дә гушсан, горхаг ол!
Кизлән архын дөшүндә
Сахлар бизи арх, оғул!
Анан сәни горујар,
Сән дә она арха ол!
Су архынын дөшүјлә
Гачды көрпә гырговул.
Балача бир тәпәни
Ашды көрпә гырговул.

СӘНИ СЕВӘНЛӘР

Инам да, горху да дөјүр фикрими,
Үзүмә шәфгәтлә бахыб кедирсән.
Гәлбимдән сүзүлән бир дујғу кими
Көзүмдән һәр јана ахыб кедирсән.

Кедирсән, үрәјим үстүндә галыр,
Адыны сәсләсәм алышар сәсим.
Сәни истәјәнләр артыр, чохалыр,
Мән һансы биринин јолуну кәсим?!

Көрән арасында вармы утанчаг,
«Сән»ли һиссләрими бөлүшүр онлар.
Чоху бир-бирини танымыр анҹаг,
Мәним үрәјимдә көрүшүр онлар.

Кедирсән арханча нечә көз бахыр,
Көр нечә арзуда, нечә аддајам.
Севәнләр чај кими күкрәјир, ахыр
Кәрәк бу чајлары кечәм, адлајам.

Гаршына үмидлә чыхырам һәр күн,
Бирчә сөз дилимдән асылы галыр.
Сусурам... бәлкә дә сусдуғум үчүн
Сәни истәјәнләр артыр, чохалыр.

Онсуз да од оғлу одсуз јанандыр,
Фәргинә варсан да јахшынын, писин.
Нечә елоғлуму одуна јандыр,
Тәкчә бирисинин ешгинә исин!

Сәни севәнләрин әсил мәрдини,
Көстәр, гардаш кими сыхым көксүмә.
Разыјам мән онун бүтүн дәрдини,
Бүтүн әзабыны јығым көксүмә.

Шам јанар... пәрванә ахышар кәләр,
Биринчи јанмасам бил ки, јанмарам.
Сәни мәндән артыг севә билсәләр
Һеч кәси өзүмә рәгиб санмарам!

ДАҒЛАРЛА КӨРҮШ

Бахдым көзәллијә, бахдым дојунча,
Елә фәрәһләндим, елә күлдүм ки...
Алышды лаләләр јоллар бојунча
Мән елә билдим ки, елә билдим ки,
Јанды јолларымда чыраглар мәним!

Гачдым булаг үстә дүшүб бир изә
Мәни јандырырды һичранын көзү,
Јаман һәсрәтлијдик бир-биримизә,
Севинчдән чағлады, јашарды көзү —
Өпдү додағымдан булаглар мәним!

Чәкилди өнүмдән думан да, сис дә,
Дүшдүм бу јерләрин хош саатына;
Дағлар алыб мәни голлары үстә
Галдырды көјләрин једди гатына —
Сандым ки, атамдыр бу дағлар мәним!

* * *

Дүнән күлмүшдүн үзүмә,
елә билирдим
дүнја мәнимди.
Инди јан кечирсән
јанымдан,
елә бил дүнја сәнинди.
Чох шүкүр
һеч кәсин дејил каинат!
чох шүкүр ки, бу дүнја
галмајыб
«мәним» — «сәнин»ләрин
умудуна.

АЈ БУЛАГ

Ај булаг, мэн сэнэ дајаз демэрэм,
Сэндэ дэрјанын да дэринлији вар.
Дадсыз да демэрэм, нурлу көзүндэ
Үлви бир мэһэббэт ширинлији вар.

Әјилим, һөрмэтлэ өпүм көзүндэн,
Мэнэ сафлыг да вер, дэринлик дэ вер.
Белэ ки, гајнарсан гајнат көнлүмү,
Белэ ки, сэринсэн, сэринлик дэ вер.

Мүгэддэс арзумду севмэк, севилмэк,
Демирэм ја дэниз, ја да даг олум.
Не'мэтди дурулуг, сафлыг, тэмизлик,
Бэсимди сэнинтэк бир булаг олум.

ГӘҺРӘМАН КӘЛИР

Мирдамәд Сејидова

Зүлмәтлә чарпышдын, сәһәрлә дөндүн,
Гүдрәти гүдрәтин олду Кәнчәнин.
Узаг сәфәрләрдән зәфәрлә дөндүн,
Көзләри фәрәһдән долду Кәнчәнин.

Алнынын туфанлы гырышларында
Мин одун, аловун изини көрдүм.
Кәдәрли, гәзәбли бахышларында
Ганлы дөјүшләрин өзүнү көрдүм.

Дүнјада һәр анын јазаны вармы?
Кечән хатирәдән көрән нә галыр!
Адрија саһили унудулармы?
Сәндә Меһдимиздән нишанә галыр.

Сыјрылдын гынындан бир хәнчәр кими,
Көрәндә јурдуна чән, думан кәлир.
Кедәндә кетмишдин бир әскәр кими,
Кәләндә дедиләр: «Гәһрәман кәлир».

АСЛАН, ГАБАН ВƏ ТҮЛКҮ

(тəмсил)

Күн дүшмəјəн мешəдə
Сəрин, раһат кушəдə
Дурмушду нəһəнк аслан,
Гəфлəтəн кобуд габан
Аслан илə тоггушду,
О саат дуруб гачды.
Аслан јүјүрүб чатды,
Габана пəнчə атды.
Күчлү аслан пəнчəси
Енəн кими башына,
Ағрыдан јазыг габан
Дəм верди көз јашына...
Аслан деди: — Бу нəдир,
Өз һəддини ашырсан!
Сəн мəнə саташырсан?!
— Горхудан əсди габан —
Кола верди өзүнү,
Јарпаглардан гопарыб
Сарыды баш-көзүнү.
Көрдү бу һалы түлкү,
Деди: «Күчүн јох, бары,
Гышгырыб-бағырајдын,
Узагда дејилдим ки,
Көмəјə чағырајдын.

ДУРНАЛАР

Гатара дүзүлүб көјүн үзүндә
Иглимдән-иглимә учар дурналар.
Улдузлар алышыб јанар көзүндә,
Сиррини көјләрә ачар дурналар.

Охуја-охуја учар дојунча,
Булудтәк карвандан үзүлүб кедәр!
Ачар ганадыны үфүг бојунча
Әскәртәк сыраја дүзүлүб кедәр.

Охујар...
Нәғмәси сусмаз гыш, баһар,
Гәриблик лајласы чалар өзүнә.
Пајыз јарпағыдыр санки дурналар,
Күләк дағыдыбдыр көјүн үзүнә.

Көрүб сәрт үзүнү гарын, туфанын
Овчулар мин кәрә дуруб гәсдинә.
Мәнзилә јетмәмиш өлән дурнанын
Һәр дурна бир ләләк атар үстүнә.

Думанда, чискиндә јол чашан дејил,
Уча зирвәләрдә сөзү галыбдыр.
Дејирәм: көјләрдә кәһкәшан дејил,
Дурна гатарынын изи галыбдыр.

— Мәним сәбрим бөјүкдү,
Һөвсәләсиз олмадым,
Асланын нә күчү вар —
Мән она гошулмадым!..

СҮБҺЧАҒЫ

Чокилиб гаранлыг,
эријиб зүлмәт,
Лаләјә бәнзәјир гызыл.дан јери.
Торпаға нур јағыр, ана тәбиәт
Елә бил төкүбдүр гызылдан јери.

Балдан да ширинлир, сәһәр јухусу,
Чичәкләр ојаныр ајаг сәсимә.
Һавада нә бензин, нә газ гохусу...
Тәмизлик чиләјир јаз нәғмәсинә
Нә сүфрә ачылыб,
нә иш башланыб,
Нә дә ки, әсәбләр кәрилиб һәлә.
Дүнәнки севинчдән кимсә хошланыб,
Чул кими јатаға сәрилиб һәлә.

Фикирләр, мәгсәдләр гаралы, ағлы
Онлар да ујујуб өз јатағында.
Һәләлик јалтағын базары бағлы,
Һәләлик намәрдин гылынчы гында.

Һәр јердә, һәр јанда көврәк дујғулар,
Бир ајаг алтыны газан олмајыб.
Нә јахшы зәрифлик јајыр јухулар!
Тәмиз бир һаваны позан олмајыб.

Сүбһ чағы

Чичәкләр бүрүјүб бағчаны, бағы,
Күчәләр, мејданлар јаз хончасыдыр.
Елә бил
        дүнјамыз бу күн сүбһчағы
Тәзәчә ачылмыш күл гөнчәсидир.

##ҺАГГ ГАЗАН!

Бир күн
дүнјаја кәлирик биз;
һәр шејдән хәбәрсиз.
Гаршыда бир өмүрлүк мәктәб,
һәјат адлы мүәллим вар.
Бу һәјат јолундан кечәчәк
бүтүн инсанлар.
Өмүр јолу гысадыр.
Бир гырпыма
сона чатыр.
Елә јаша ки,
тәәссүф етмәјәсән
кечдијин јола.
Елә јаша ки,
сон дәгигәдә,
Јашадым демәјә
һаггын ола.

КЕЧӘНИН ХЕЈРИ

Кечәнин хејриндән күндүзүн шәри јахшыдыр

(Аталар сөзү)

Дедиләр,
јахшыдыр кечәнин хејриндән
күндүзүн шәри.
Тутаг,
вердик фүрсәти,
јатдыг...
Күндүз... шәр...
Шәрин нә хејри.
Ленин деди:
«Мәсәлә
бу кечә һәлл олсун кәрәк!»
Кечәнин хејрини
Сабаһа сахласајдылар әкәр
Сүбһ шәринин ичиндә
боғуларды нечә үрәк.
Бәлкә...
Бир әср дә
әбәди хејир кәтирән
о кечәни
көзләмәли оларды бәшәр.

ГАЛА КӘНДИ

Бир вахт сәнә бабаларым
Гала деди.
Биздән сонра нәсилләрә
Биздән нишан
гала деди.
Әчдадымын гылынчкәсмәз гејрәтисән,
вүгарысан.
Јашатмысан өзүндә
Бу мөһтәшәм вүгары сән.
Шан-шөһрәтин,
Нәјин варса мәнә чатыр.
Әмр едир сүкут сәнин
гучағынла!
Бу сүкутун һарајындан
бу сүкутун чағрышындан
гулаг батыр.
Гала кәнди.
Һүзн долу
учуг сөкүк барыларда
нечә әлин изи галыб.
Үрәкләрин оду галыб,
көзү галыб
Севәнләрин пычылтысы
сөзү галыб.
Гала кәнди.
Һопуб сәнин дашларына

Дәли «Чәнки», «Һејраты» да
Ганына гәлтан олмуш
бир икид анасынын фәрјады да.
Вуруша-вуруша
чапа-чапа дар күнүндә
Нағыла дөнүб оғуллар бир вахт
Дејирәм бәлкә дә елә
Сәндә доғулуб,
сәндә јараныб
Нағыллар бир вахт.
Әсрләрин һарајына бүкүлмүш
даш салнамәм,
шан-шөһрәтим
Гала кәнди!
Вәтәнимин сирр мүчрүсү,
Бабаларын сөз күрсүсү,
Әфсанә бәләкли
һәгигәтим
Гала кәнди.

АДЛАР

Бизә бабалардан мирасдыр ад да,
Бир нәсил биринә јадикар верир.
Адсыз доғулуруг, бизә һәјатда —
Адлары аталар, аналар верир.

Ешгин булағындан ичәндә гызлар,
«Бир һалал сүд әммиш» ахтарар, арар.
Ата очағындан көчәндә гызлар,
Чеһизлә ләкәсиз бир ад апарар.

Галхыб учалдыгча исте'дадыјла,
Бир оғул бир нәсли галдырар көјә.
Нәвәләр јашајар баба адыјла,
Аталар јетимлик дујмасын дејә.

Бә'зән аталары гынајырам ки,
Бир даһи адыны дашыјыр надан.
Елә Натәванлар таныјырам ки,
Бир мисра билмәјир Хуршудбанудан.

Вәтән дүшмәнләрдән аланда јара
Тарихи ганыјла јазыб бабалар.
Од-алов ичиндә сал гајалара
Адыны сүнкијлә газыб бабалар.

Истәсән адынла ел учалтмаға,
Синән үмман олсун,
Үрәјин мајак
Дүнјаја кәлмишик ад јашатмаға,
Дүнјадан кедәндә ад апармајаг.

АТАЛАР

Баш әјмәјиб әјилмәз дағлар кими.
Сөзлә, ишдә севиб бирлик аталар.
Аловланыб сөнмәз очаглар кими.
Хејир-шәрдә доста шәрик аталар.

Дүнјамызын сәадәти наминә,
Дүшмәнләрә кәрибдир гартал синә.
Гылынч чалыб өмүр боју шәр күнә,
Бу гүдрәтә баш әјирик, аталар.

Көнүлләри бахан бахышдан аныб,
Дост јолунда јаныб-јаныб одланыб,
Чөрәк кәсиб ону мүгәддәс саныб.
Бу чүр олуб бизим мүдрик аталар.

ТӘБИӘТИН ШЕ'РЛӘРИ

Кечә кечир... хәјалдајам.
Фикирләрин гучағында
Килә-килә әријирәм
Илһамымын очағында.
Һәр јан сүкут... дујғуларым
Чичәк-чичәк, дәстә-дәстә,
Бир кечәлик үмид кими
Чыраг јаныр башым үстә.

Кечә кечир... тәбиәт дә
Мәним кими хәјалдадыр.
Нәсә сусуб...
Кечә көзү көрсүн дејә,
Асимандан Ајы асыб,
Бәлкә о да ше'р јазыр.
Дүшүнүрәм хәјалымдан
Кәлиб кечир тәпә, дәрә
Бахырам ки, тәбиәтин
Сөзләрини алыб кизли
Көчүрмүшәм вәрәгләрә...

КҮРӘ КҮР ДЕМИРӘМ...

Үрәји од алыб Очаг дағындан,
Вурулуб Хәзәрин гыз шәнлијинә.
Доланыб Тифлисин кен гучағындан,
Атылыб Мил, Муған дүзәнлијинә.

Дејирләр, Күр чајы гәзәбләнәндә,
Далғасы дағлары диз чөкдүрәрмиш.
О, һүчум едәндә шәһәрә, кәндә,
Елләрин алнындан тәр төкдүрәрмиш.

Ќими дәчәл дејиб, кими күр дејиб —
Јох имиш дашланан селләрин сону...
Бабалар инамла дәли Күр дејиб,
Бу дағлар бәсләјиб әркөјүн ону.

Бир достлуг ешгинә ениб атындан,
О нур дәрјасытәк чағлајыр инди.
Доғма торпағымын хош бусатындан
Елләрә сәадәт пајлајыр инди.
Бу күн, улу баба, сөз алыб сәндән
Күрә Күр демирәм, дүрр дејирәм мән.

* * *

Дајаныб ахшам-ахшам
Сејр едирәм шәһәри.
Саһилләр голларыјла
Гучаглајыб Хәзәри...
Ләнкәран
Мешәләрин әтәјиндән
тута-тута галхыб јухары.
Сејр еләјир мави-мави булудлары,
сулары.

Бахдым... бахдым,
Мәни һејран етди
бу мәнзәрә.
Билмәдим
Хәзәр сарылыб Ләнкәрана,
јохса Ләнкәран сарылыб
Хәзәрә?!
Бу заман јанды ишыглар,
шәһәри бәзәди,
Ләнкәран сары лимон бағына
бәнзәди...

МӘНИМ СӘНӘТИМ

Дүлкәрәм, бәннаjам, ишыг чәкәнәм,
Алышан чырагдыр мәним сәнәтим.
Күллү пәнчәрәдир, нахышлы гапы,
Тәртәмиз сувагдыр мәним сәнәтим.

Зәһмәт чичәjидир әлимдә габар,
Һәлә нечә jердә көзләjәним вар,
Биринә дирәкдир, биринә һасар,
Биринә отагдыр мәним сәнәтим.

Нечә даш үстүнә даш гоjмушам мән,
Дашлар галдырдыгча бәркиjиб бәдән.
Харратам, нә десән кәлир әлимдән,
Елимә даjагдыр мәним сәнәтим.

Jаратдым үрәклә, гурдум үрәклә,
Чәтин асан олур ишлә, биликлә.
Дәмирләр кәсирәм електриклә
Аловдан бычагдыр мәним сәнәтим.

Сәфәрим, мәнзилим баша jетсә дә,
Фәсилләр өтсә дә, илләр өтсә дә,
Дүнjаjа нәсилләр кәлиб кетсә дә,
Даим галачагдыр мәним сәнәтим.

КӘНДДӘН ГАЈЫДАНДА...

Үзүағ гајытдыг бир јај Бакыдан,
Севинчә гәрг етдик гоһум-гоншуну.
Ән кикид оғланлар биз идик онда,
Алгышын, тәбрикин јох иди сону.

О вахт аналар да гыврагды һәлә,
Аталарын сачы дүмағ дејилди.
Көрпә тәк гачардыг беләдән-белә,
Онда кәндимиздә гонаг дејилдик.

Истиләр дүшәндә кәндә дөнәрдик,
Көрәрдик аталар кәзир чәликлә.
Гуртармаг билмәзди көрүш-ајрылыг,
Гуртармаг билмәзди тәләбәлик дә...

Һәр ил пајыз кәлир, сон баһар кими —
Дөнүр бир һәсрәтә бағчалар, бағлар.
Бахыб архамызча аталар кими
Бојланар көјрәлә-көјрәлә дағлар.

ЧИЛИЛИ ЈАШЫДЫМА

Чәрәјанла јүклү олар
електрик телләри,
көзлә көрән олмаз ону.
Мејданларда, күчәләрдә,
евләрдә јанар ишыг...

Сәнин дә синән
гардашым,
јүклүдүр беләчә;
дүшүнчәләрин ән инчиклиси
ән никараны,
ән гәзәблиси илә...
Фәгәт Вәтән,
халг,
торпаг
азад јашамаг үчүн
һәр евин пәнчәрәсиндә
јанмалыдыр гардашым;
чәрәјан гәдәр јүклү,
чәрәјан гәдәр тәмиз,
чәрәјан гәдәр күчлү
дүшүнчәләрин,
инамын.

Заманын дәјишән һавасында
јурдуна гаранлыг кәтирән
дүшмәнләрә
гаршы
Сојумајан интигамын.

БӘЛКӘ ДӘ...

(Намә'лум әскәрә)

Ҝәләр көрүшүнә адамлар һәр күн
Намә'лум сөзүнү кәтирмәз дилә.
Қими күл кәтирәр,
Қими көз јашы,
Елә бил көрүшәр
доғмасы илә...
Адын — галиб әскәр, үнванын — Вәтән,
Арзун, әмәлиндир
ишыглы сәһәр.
Бәлкә дә һамыја тәсәлли үчүн
Сәнә ад гојублар —
Намә'лум әскәр...

БЕЛӘ ӘР...

— Билирсән нә вар,
            арвад!
Сабаһ кет, де
            дәдәнә.
Машын алмаса
            мәндән,
Дәдә олмаз
            кәдәнә.

ВАРИС

Ешитди ки, атасы
Көчүр, кедир дүнјадан:
Тез јетирди өзүнү
Бајаты чәкди: аман...
Мәним елми ишими
Ким јазачаг, ата чан?

ЈАРДЫМ

Һәр ил әризә јазды
Рәисинин адына;
— «Мәвачибим чатышмыр.
Јетин мәним дадыма».
«Касыб мүһасиб» гафил
Өлдү, кетди дүнјадан.
Он мин манат пул чыхды
Сејфи ачылан заман.

ЈЕДДИ КӨЗӘЛ

Гобустан гајаларынын бириндә «Једди көзәл» рәсми вар

Сүд кими
Күнәшин нуру сагылса,
О сирли дүнјанын бир бахышыдыр.
Сәһәр — бир гајанын гуруб чағыса,
Ахшам — бир гајанын күн доғушудур.

Једди мирваридән кечәр бир сыра,
Једди мин јалварсан бахмазлар сөзә.
Једди гыз,
Једди сөз,
Једди шаһ мисра
Ордан шуа-шуа сүзүләр көзә.

О једди бахышда де гәмди бәлкә,
О једди шаһанә овуму көзләр?!
О сајтал гајалар Кәрәмди бәлкә,
Гәлбинин, ешгинин овуну көзләр?!

Чәтиндә бүдрәсә көһлән атымыз,
О једди
Мин олар өнүндә һазыр;
Бәлкә буна көрә Горгуд атамыз
Гызы бачы дејил,
Гыз гардаш јазыб?!

Дөрд миндән јухары бу гаја — јазы
О једди көзәлин ешгиди бәлкә?!
Варыб зијарәтә бу једди гызы
Һаггы вар гызларын бојнумузда чох,
Һаггы вар бизләри чәксәләр бәркә!

Бу гаја — сәлтәнәт јурдуна бир кәл,
Бурда зәрбәләрдән синә јарылыб.
Азәрбајчан гызы ешгијлә биркә
Дарда гылынчла да бизә јар олуб!

НАМӘ'ЛУМ ӘСКӘР

Сән јола дүшәндә ганлы чәбһәјә.
Нифрәтин күллә тәк лүләјә долду.
Кедәндә адлыјдын.
бу күн бәс нијә
Мәзарын һамыја намә'лум олду!

Күлләләр билмәди сәнин архада.
Гаракөз, ширин сөз бир нишанлын вар.
Бәлкә она көрә
сәни архадан
Күлләләр јенидән нишанладылар.

Күлләләр үстүнә јагды од кими.
Вүгарын дүшмәнин гәлбини дәлди.
Ағсачлы атам да
бир өвлад кими
Бу күн мәзарынла көрүшә кәлди.

БИР ШИТИЛ ӘКСӘН...

Варса мәһәббәтин Вәтәнә әкәр,
Әмәлинлә көстәр, ишинлә билдир!
Һәлә иш дејилдир бәзәкли сөзләр,
Даим олмалыдыр әмәллә сөз — бир

Сусуз сәһралара бир канал чәксән,
Торпаға, инсана сәхавәтиндир.
Һеч нә бачармајыб, бир шитил әксән,
О өзү, Вәтәнә мәһәббәтиндир!

ӘВВӘЛ ӨЗҮНҮ АХТАР

Ај мави көзләри нурлу бир сәһәр,
Ај гара гашлары чатылмыш гаја!
Јохса үрәјиндә сонсуз бир гәһәр,
Һәсрәтлә бахырсан кечәләр аја?!

Тәнһа гуша дөнүб јоллара бахсан
Гарлы зирвәсиндән уча бир дағын,
Демә ки, кимсәнин гәлбиндә јохсан,
Кәзиб арадыгча артар марағын!

Көрәрсән дүнјада нечә оғланын
Варлығы әбәди селә бағланыб.
Сәнин һәсрәтинлә јанан бир чанын
Үмиди бир зәриф телә бағланыб!

Бир заман өзүнү итирсән әкәр
Севда дүнјасынын кимһакиминдә,
Сән бир инилтили нәғмәјә дөнәр,
Јашарсан гәлбимин арзу симиндә.

Нечә мин ашигин бағла голуну,
Анчаг демәјнән ки, кәл унут мәни.
Дәјиш адәтини, дәјиш јолуну,
Өзүнү тапмамыш кәзмә өзкәни!

КӘНЧӘ ЧИНАРЛАРЫ

Чијин-чијнә дајаныбды бурда
чинарлар
Бир-биринә арха олан
икидләр кими.
Һәр јарпагда
бир үрәклик јашыл
нәғмә вар.
Синәсиндән нәғмә догур
ал сәһәр кими.

Бу торпагда һәр чинар бир
мүдрик бабадыр.
Јолун дүшсә, ајаг сахла гардаш,
салам вер.
Икидләрин нәғмәсини
чинар јашадыр.
Саф вүгарла нәфәс алыр
бу торпаг, бу јер.

Нә вахт кәлсән будагларын
дурна гатары
Кәдәрин гарт пәнчәсиндән
гопарар мәни.
Јашыл будаг, гызыл будаг өмүр
јолумду
Јашыл гызыл саһилләрә апарар мәни

Чиjин-чиjинә даjаныбды бурда чинарлар
Бир-биринә арха олан икидләр кими.
Һәр jарпагда бир үрәклик jашыл нәғмә
вар,
Синәсиндән нәғмә доғур ал сәһәр кими.

ЧӨРӘК

«Тикә дағ ашырар» — демиш аталар,
Бу һикмәт өнүндә вүгарланмышыг.
Бир тикә чөрәкдә һәјат күчү вар,
Биз һәјат ешгијлә баһарланмышыг.

Бүтүн аналарын мүгәддәс суду,
Илкин мајасыны чөрәкдән алыб.
Мүдрик бабаларын мүдрик өјүдү
Нәсилдән-нәсилә јадикар галыб.

Әвәзсиз не'мәтдир әзәлдән чөрәк,
Өмрүмүз, күнүмүз бағлыдыр она.
Чөрәк көзүмүз тәк горунсун кәрәк.—
Чөрәк дәјанәтдир Вәтән оғлуна.

Вәтән дә доғмадыр, ана да доғма,
Чөрәјин доғмадан доғмалығы вар.
Анасыз олсан да, Вәтәнсиз олма —
Чөрәксиз өмрүнә нөгтә гојулар.

ШУШАДА

Тәзә ачылырды дүзләрдә сәһәр,
Думан да чөкмүшдү јолларын үстә.
Тәзә чилчыраглы гәдим бир шәһәр,
Јатырды дағларын голлары үстә.

Зирвәләр алышыр, гара од дүшүб,
Чајлар нечә јаныр дәрә дибиндә;
Бу сәһәр күнәшдән
Һара од дүшүб?!
Овчу да галыбдыр дәрә дибиндә.

Бу сәһәр, бу јоллар елә һамар ки,
Сәјјаһ һәвәсими гајалар јонду.
Бу јоллар, чығырлар доланыб ахыр
Бир гаја овчунда шәһәрә дөнду.

Гәфил күнәш доғду, көзүм гамашды.
Јоллары енишли, јохушлу Шуша.
Шушаја о гәдәр јағыш јағмышды,
Јујулуб шүшәјә дөнмүшдү Шуша.

БИЗ ВӘТӘНИН ИШЫҒЫЈЫГ

Һарда олсаг
доғма јурдун
ағрысыны,
әзабыны
илкин елә биз дујуруг.
Ана јурду
Прометеј јадикары
бир од кими горујуруг
Бәли, Вәтән
јанар јурддур,
Сөнмәз атәш
сөнмәз оддур.
Анчаг Вәтән,
көчәри јурд,
торпаг дејил!
Бир ағачдыр,
јарпағыјыг.
Анчаг бизим һәјатымыз
хәзан көрмүш јарпаг дејил.
Бир ишығыг,
Она олан севкимиздән
од алмышыг,
нурланмышыг.
Бир күзкүјүк — Вәтән үчүн.
Ҹамалыны көстәрмәјә,
танытмаға јаранмышыг!

Динлә мәни,
динлә, Вәтән!
Өвладын, вәтәндашыныг.
Севинчиник,
вүгарыныг,
әзабыныг,
көз јашыныг.
Сәнсиз — һечик.
Һарда олсаг,
Сәнин кәндлин, фәһлән бизик.
Һарда чәтин бир иш олса,
чағыр бизи.
Өлүмләрин үзәринә
јүрүш олса,
чағыр бизи.
Бир мүгәддәс инамла да
дөјүшләрә
сән
ат бизи.
Әзабына гатлашмасаг,
өвладлыгдан чыхарт бизи!

ҮРӘК ДҮНЈА

Мән инсан
оғлујам, бағлыјам јерә,
Јолларым јохушдур, енишдир мәним.
Өзүм бу дүнјада кичик бир зәррә,
Гәлбимсә дүнјадан кенишдир мәним.

Улдуз тәк јер үстә дағылмышыг биз,
Одур ки, олмарыг гәлп, дүнјамызда.
Дүнјанын гојнунда доғулмушуг биз,
Дујғулар доғулуб гәлб дүнјамызда.

Үрәк дүнјасыдыр нәчиб һиссләрин,
Үрәкдән олмурму севки доғуму?
Планет доггуздур дејән кәсләрин,
Мәкәр үрәкләрдән хәбәри јохму?

Өмрүн хош күнләрә сәсләдији ешг
Бә'зән гылынч кими гынындан чыхмыр.
Кичик бир үрәјин бәсләдији ешг
Дөнүр каината... дүнјаја сығмыр.

Үрәк дә дүнјадыр, сән һикмәтә бах,
Гојнунда фикирдән дәрјалар, чајлар...
Әсил үрәкләри планет сајсаг,
Дүнјада нә гәдәр планет олар...

МӘНИМ ГАРА ДӘНИЗИМ

Бир чаванын баҳышлары
Көзләринин гарасында.
Көрпәчә бир севки јатыр
Телләринин арасында.

Көзләринин гарасында
Бир набәләд јолчу азыр,
Көзләринин гарасыјла
Бир кәнч сәнә нәғмә јазыр.

Көзләринин гарасында
Нә јол олур, нә из олур.
Һәр көрәндә о көзләрин
Мәнә Гара дәниз олур.

ВАРМЫ?

(«Артыг тамаһ баш јарар» силсиләсиндән?)

Јетмиш манат мәвачибдир;
Мааш она нә вачибдир...
Ахыб кәлән нечә чибдир,
Дашбашыны көрән вармы?!

Имарәтләр гоша-гоша,
Һәр бириси бир тамаша...
Аз галыбдыр ағлым чаша,
Бир дашыны көрән вармы!?

Арвад чыхса ајнабәндә,
Бир нәзәр сал она сән дә;
Һарај дүшәр бүтүн кәндә:
Даш-гашыны көрән вармы!?

Јарым вуруб кирсә тоја,
Јаддан чыхар абыр-һәја,
Дәдәсини салмаз саја,
Шабашыны көрән вармы!?

Һәрчајыдыр, тајы јохдур,
Адамлыгда пајы јохдур,
Өзү кими ајы јохдур,
Бу нашыны көрән вармы!?

Үзүндәки өз халыдыр,
Бир дә быгы өз малыдыр...
Куја јаман архалыдыр,
Дадашыны көрән вармы!?

Һара дүшдү чалды-чапды,
Нә јоғурду, нә дә јапды,
Һазыр, јағлы гоғал тапды,
Лавашыны көрән вармы!?

Тамаһ етди ел малына,
Дүшүбдүр гејлү-галына,
Ағлајајды өз һалына,
Көз јашыны көрән вармы!?

ДОЈМУРАМ

Мө'ҹүзәдир, аш јејирәм, дојмурам,
Јағлы пити, хаш јејирәм, дојмурам.

Халг һәб атар артмаг үчүн иштаһа,
Истису, баржомдан умурлар дәва,
Мән исә нифрәт едәрәк бәдхаһа,
Бахмырам истәр уҹуз, истәр баһа,
Беш каса бозбаш јејирәм, дојмурам.

Доғрусу, горхмушдум әзәл бир гәдәр,
Гәлбими титрәтмиш иди гәм, кәдәр.
Сонра һәким сөјләди бошдур, өтәр,
Өјлә ки, билдим ишими бихәтәр,
Тахта сатыб даш јејирәм, дојмурам.

Гуллуг әҹәб гадир имиш гүдрәтә,
Ҹан ола гурбан о көзәл кабнетә,
Мүштәриләр күндә дурур нөвбәтә,
Әл атырам мән дә о дәм фүрсәтә,
Һәр ҹүрә дашбаш јејирәм, дојмурам,
Даш јејирәм, баш јејирәм, дојмурам.

БЕШ ХӘТТ

(Үзејир Һачыбәјовун хатирәсинә)

Сәнәт мејданыдыр нот сәтирләри,
Сәсләр дәрдләшмәјә бура јығышыр.
Короғлу нә'рәси, Лејли наләси
Беш хәттин ичинә нечә сығышыр?

Беш хәтт тәрчүмәсиз дүнја дилидир,
Һиссләрә сәдд чәкән дилләр дејилми?
Беш хәтт — бир үрәји милјард инсанын
Гәлбинә чалајан телләр дејилми?

Бәстәкар гәлбинин телидир бу хәтт.
Ағ кағыз үстүнә чөзәләнибдир.
Беш хәттин ичинә санки нот дејил,
Мәчнунун аһындан көз әләнибдир!

Беш хәттин ичиндә һај-һарај јатыр.
Тарсыз, пианосуз сәсләр ојанмыр.
О нотлар Кәрәмин фәрјадыдырса,
Кағызлар од тутуб бәс нијә јанмыр?

Нәғмәләр јашадыр нот сәтриндә.
Нәғмәкар јаранан инсан оғлуну
Фәзада дүнјалар ахтарырыг биз,
Беш хәтдә кәшф едиб тапан вар ону!

Беш хəттин ичиндə мəним халгымын
Мусиги дилини тапыб Үзејир.
Короғлу дөјүшдə чапан Гыраты
Беш хəттин ичиндə чапыб Үзејир.

Беш хəттин башында ачарлар дурар.
Ади «сол» ачары көр нəјə дүшүр?
Паслы гыфыл үчүн јаранмајыб о.
Нəғмə ачарыдыр, үрəјə дүшүр.

Бə'зəн нот сəтринин јүкү ғəм олур,
Бир елин дəрдини еллəрə јајыр
Нəғмəлəр сəрһəди позур һəр заман
Сəрһəдчи нəғмəјə күллə атмајыр.

Ичи нəғмə долу јарагдыр беш хəтт,
Нишанкаһы — үрəк, лүлəси — додаг.
Силаһлар ичиндə тəк бу силаһы,
Мəн рəва көрүрəм бəшəрə анчаг!

БАҺАР, БАҺАР...

Һәлә бир аз мүркүлүдүр,
Чөлләри гар сәркилидир,
Ләчәкләри бүкүлүдүр,
Тумурчуглар аләминдән,
Бу дүнјаја бахар, бахар,
Баһар,
Баһар!

Гар нағлынын сәдалары,
Гышын сојуг һәдәләри,
Шахтанын буз әдалары,
Дон өмрүнү вуруб баша,
Тарлалара ахар, ахар,
Баһар
Баһар!

Гајаларын буз сувағы,
Тәпәләрин гар дувағы,
Шәлаләнин ағ дарағы,
Әридикчә, зирвәләрдә,
Јенә шимшәк чахар, чахар,
Баһар,
Баһар!

БАҺАР ЕТҮДЛӘРИ

Гајалар ше'рә дөнәр
дағларын јухусунда,
Күнәш күзкүјә бахар
суларын јахасында,
Инди довшанлар јатар
ајынын каһасында,
Зирвә бир аләмди,
дәрә бир аләм,
Суларда шәнлик вар,
булудларда гәм.

Кечәләрин чијниндә
улдузлар гатар-гатар,
Тарлаларын гојнунда
шән гызлар гатар-гатар
Чичәкләр мисраланыб
бу сәркијә чан атар,
Гарангушлар баһары
гонаг кәтирәр көјә,
Гурбани һәсрәтиндән
пај дүшәр бәнөвшәјә.

Дағлар аранлашарлар
јасәмәнин көзүндә,
Аран јајлаға көчәр

чобанларын үзүндә,
Дикдә әлиңи көрәр
чејранлар Мил дүзүндә.
Сүрүләрин јериши
јамачлара јазылар,
Кәјдә билдирчин динәр,
торпаг үстдә гузулар.

Чағлар Хәзәр һәсрәтли
тәзә нәғмә охујар,
Гајалар шәлаләдән
бәјаз халы тохујар.
Чичәкләрин нәфәси
јенә баһар гохујар.
Гыш галар Шаһ дағында,
баһар кәләр арана.
Чејранларын јарышы
бәзәк верәр Муғана.

НӨГСАНДЫ БИЗӘ

(Тәнгиддән горханларын дилиндән)

Нөгсан ачмаг өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә,
Ачы тәнгид, ачы сөз кујә ки, дәрманды бизә?

«Ев бизим, сирр бизим» јахшы дејибдир аталар.
Вај о күндән, арајә башгалары сөз гаталар,
Чәһд елә, өртүлү галсын арада һәр нә ки вар.
Тәнгид етмәк өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә,
Ачы сөһбәт, ачы сөз кујә ки, дәрманды бизә?

Чох заман чохлары ичләсдә өзүн пис апарыр,
Хырда нөгсанлар үчүн башга гијамәт гопарыр.
Һәрзә, һәдјан данышыр һәр чүрә ифрата варыр,
Даһа билмир ки, ахы һәр шеји вурмазлар үзә,
Ачы тәнгид, өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә.

Лап тутаг ки, бир аз артыг једи бир аз биримиз,
Сонра да өз пајын артыг көтүрәр дикәримиз,
Чох шүкүр ки, һәләлик пис ки, дејилдир јеримиз.
Нәјә лазымдыр, ахы, һәр сөзү вурмаг тез үзә,
Тәнгид етмәк өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә.

Дедәмиш һәр сөзү ағзында кәрәк јағлајасан,
Гуш кими учмаја мөһкәмчә тутуб сахлајасан,
Јери кәлдикдә кәрәк ағзыны бәрк бағлајасан.

Нәјә лазымдыр, ахы, сирримиз һәр дилдә кәзә,
Чох данышмаг өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә.

Белә фәрз ет ки, план дил вә ағызларда долур,
Ја рәгәмләрдә, һесабларда, кағызларда долур,
Мәнә көстәр елә бир иш ки, о нөгсансыз олур,
Киши лазымды, ахы, һәр чүрә нөгсана дөзә,
Вурмаја һәр балача нөгсаны ашкарда үзә.

Кимә нә дәхли бири кетдији бир јолда азыр,
Итириб һагг-һесабы, үч јеринә алты јазыр,
Сән дә дөз, динмә, бала, бах бу кағызлар ки, дөзүр,
Нә ишим вар ки, дүшүр ким нә јола, ким нә изә,
Аләмин дәрди-сәри, сөјлә, галыб тәкчә бизә?

Јахшысы бах будур ки, ол данышыглардан узаг,
Ағзыны мумламасан, олмајачагсан үзүағ.
Һәр сөзә-сөһбәтә сән вермә фикир, асма гулаг,
Нөгсаны чәһд елә һәр јанда ачыб вурма үзә,
Нөгсан ачмаг өзү дә бир чүрә нөгсанды бизә!

ГЫЗЛАР МЕШӘЛӘРДӘ НӘҒМӘ ОХУЈАР

Гызлар дәстә-дәстә чыхар мешәјә,
Јашыл талаларда нәғмә охујар.
Илк севки чајлары ахар мешәјә —
Мешәләр мәһәббәт, севки гохујар.

Гызлар мешәләрдә нәғмә охујар
Моруг јыға-јыға, күл дәрә-дәрә.
Гызлар мешәләрдә нәғмә охујар,
Ешгини нәғмәјә бүкүб көндәрәр.

Чыхарлар һәр сәһәр сөкүлмәмиш дан,
Һәр гәлбдә гығылчым гора чевриләр.
Охујар, охујар гызлар астадан
Сонрадан бу нәғмә хора чевриләр.

Һәзинлик бүрүјәр бәнди, бәрәни,
Гушлар да сәс верәр кәлиб һәвәсә.
Долашыб зирвәни, кечиб дәрәни
Јашлы да, чаван да учар бу сәсә.

Бу сәсә чөл, чәмән меһрини салар,
Учрумлар алчалар, дағ, даш вурулар.
Пајыздан баһара нәғмәсиз галар —
Мешәдә нә гәдәр ағач гурујар.

Әријәр, әријәр көјдә булуд, чән.
Ширин арзуларын тачы јүксәләр.
Бу баһар дил ачан тәзә нәғмәдән
О пајыз мешәјә тој сәси кәләр.

Оғланлар, тәрпәнин пајыз кәлдими
Ај гызлар, јенә дә нәғмә дејин сиз.
Көврәк ағачларын чохалар гәми
Бир пајыз мешәләр галса нәғмәсиз.

ӘЈРИЛӘР

Дүзлүк илә чәтин ки, илгар едәр.
Ел-обаја хырда ишин чар едәр.
Нә утанар, нә дә ки, бир ар едәр.
Она-буна ләкә вурар әјриләр,
Дүз ишләрдән кендә дурар әјриләр.

Һәр кечәдә мин чүр јалан јаздырар.
Дүз ишләри фитва илә поздурар.
Адамлары дүзкүн јолдан аздырар.
Јалан јазар, бөһтан јазар әјриләр.
Дүз ишләри әјри јозар әјриләр.

Ора, бура нечә чүрә шәр јазар,
Дүз ишләри гәлби кими тәрс јозар.
«Дағытдылар, кәлин! — дејәр, ај һәзар»!
Мин шәр дејәр јекә, кәзәр әјриләр.
Күзкүдә дә ләкә кәзәр әјриләр.

Диндирәндә гашын дартыб әзнләр.
Лап гатланыб санки гәдди үзүләр.
Үрәјиндә мин чүр бөһтан дүзүләр.
Јалан олса, чандан кечәр әјриләр.
Көздә олан түкү сечәр әјриләр.

Өз ишини һәр бир заман тә'рифләр.
Сәф көрүнәр она чүмлә һәрифләр.

Растына да чыхан кими һәрифләр.
Көр нә олур онда даһа әјриләр.
Матаһыны сатыр баһа әјриләр.

Бир дәнә дә дүзлүк олмаз сөзүндә,
Шәр доланар һәр бир заман үзүндә.
Јекә тири сечә билмәз көзүндә
Дүз ишләри әјри јозар әјриләр,
Ондан-бундан бөһтан јазар әјриләр.

Ахшамадәк кәзир орда-бурдады,
Бүтүн күнү бош-бош вурһавурдады.
Хидмәтләри дарыдан да хырдады,
Орда-бурда өзүн өјәр әјриләр,
«Ишлә!» десән, көзүн дөјәр әјриләр.

ДӨРДЛҮКЛӘР...

Инсан

Инсан зәһмәтијлә нурланыр чаһан,
Инсанлар дүнјаја кәлмәмиш меһман.
Һәјат инсанлара гүдрәт вериб ки,
Һәјатын өзүнү јашатсын инсан.

Кәрәк

Дағ кими һәјатда гүдрәт истәјән,
Башы булудлардан гар алсын кәрәк!
Торпағын үстүндә шөһрәт истәјән,
Торпағын өзү тәк гаралсын кәрәк!

Истәрәм

Истәрәм, әмәклә бәркисин чаным,
Ја чәкич, ја да ки, ораг олум мән!
Вәтән јолларында алышым, јаным,
Күнәш дә олмасам, чыраг олум мән!

АНДЫНА ӘМӘЛ ЕТМӘЈӘН САҒСАҒАН

Сағсағанын јанында
сәрчә аһ чәкиб деди:
— Гонщу, чана қәлмишәм,
сөјлә, нә едим инди?
Гартал көз верир мәнә,
ишыг вермир бирчә ан.
Истәјирәм Гузғуна
шикајәт едәм ондан.
Амма тәвәггим будур,
кимсә билмәсин буну.
Сағсаған анд ичәрәк
архајын етди ону.
Фәгәт сөһбәт битән тәк
учду дағa сағсаған,
сәһәри сәрчә көчдү
өз доғма јувасындан.
Сәрчә сиррини вермир
даһа сағсағанлара.
Ар олсун сағсаған тәк
хәбәр апаранлара.

Көзәллик

Бир чејран бүтүн күнү
Сығал верди өзүнә.
Гара чәкди гашына,
Сүрмә чәкди көзүнә.
Гәшәнк палтар кејинди
Деди: — Көзәләм инди.
Кәзмәјә чыхды чејран
Анчаг бу дәфә она
Һеч кәс олмады һејран.

ДАШКӘСӘН ДУЈҒУЛАРЫ

Орда булудларын гоншулуғунда,
Бир шәһәр јашајыр, бәјаз бир шәһәр.
Һәр јағыш кәсәндә көј гуршағындан,
Бәхтинә тәзә бир көзәллик дүшәр.

Һејкәл гајалары улдузлар саны...
Гајалар шәһәрин гала көркәми.
Селтәк төкүлсә дә чынгыл дашгыны,
Әждаһа дәрәләр һеч көрдүм демир.

Торпагда кизләнән дәфинә гатлар,
Дарыхар фәһләнин сығалы үчүн.
Тәкчә филизи јох, полад канатлар,
Дағларын дәрдини дашыјыр һәр күн.

Орда икидләрин сәјјар хәјалы,
Алыр һовуруну Қәпәзин үстә.
Ишдә күлүнк чалан, евдә саз чалан,
Өп, фәһлә əлини, гој көзүн үстә.

Ахшамлар шәһәрә думан јеријәр,
Кечәнин көзүнә дүшәр ағ кими.
Дашкәсән дағлара сөјкәниб дејә
Дағлар архасында дуруб дағ кими.

ВУРҒУН КЕЧИБ БУ ЈЕРДӘН

Кәлин, дағлара чыхаг,
Булаг башы — мәчлис гураг.
Дил ачыб ана торпаг,
Пычылдар бизә һәрдән.
Вурғун кечиб бу јердән!

Дағда думан, сис көрдүм,
Бәнөвшә, нәркиз көрдүм,
Кол дибиндә из көрдүм,
Јадыма дүшдү бирдән:
Вурғун кечиб бу јердән!

Динәр Милим, Муғаным,
Хатирәләр — күманым,
Сәда кәлди елләрдән,
Вурғун кечиб бу јердән!

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Сүлејман Рустәм — Достларыма . . . 3
Һәр ким ки... . . . 4
Новатор рәссама . . . 6
Рәсул Рза — Әрәб гызы . . . 7
Осман Сарывәлли — Әсиркәмәздим . . . 9
Бичдин, нә бичдин . . . 10
Мирварид Дилбази — Шаирәм, одлудур үрәкдә ганым . . . 11
Әһмәд Чәмил — «Бүтүн нағылларда...» . . . 13
Ана торпаг . . . 14
Балтик матросу . . . 17
Никар Рәфибәјли — Мәһәббәтим сонсуз олду . . . 19
Бешик башында . . . 22
Бәхтијар Ваһабзадә — Севдим сәни, билдим ки... . . . 25
Нәби Хәзри — Һәләб көрүшү . . . 27
Газорғлу — «Әсәбләрини гору...» . . . 33
Меһди Сејидзадә — Көрдүм . . . 36
Микајыл Рзагулузадә — Сәхавәтли ханым . . . 37
Бөјүкага Гасымзадә — Ширин сөзләр . . . 39
Һүсејн Һүсејнзадә — Боранда бәркијән Боран гардашым . . . 41
Гасым Гасымзадә — Бир ешгин тарихи . . . 45
Әләкбәр Зијатај — Үрәк дә вар, үрәк дә... . . . 47
Чабир Новруз — Баһар арзулары... . . . 49
Б. Адил — Сәјјаһ кәзир јурдуму... . . . 51
Ибраһим Кәбирли — «Кәндә гајыдырдым...» . . . 53
Нәриман Һәсәнзадә — «Адәт»... . . . 54
Һөкумә Биллури — Бир дағ лаләси истәрәм... . . . 55
Сөһраб Таһир — «Әрк галасы...» . . . 57
Илјас Тапдыг — Сәнә устад дејирәм... . . . 59
Әтиф Зејналлы — Сарванла көрүш... . . . 62
Ағачавад Әлизадә — Борчлујам һәлә... . . . 65
Фикрәт Гоча — Јаз кәлиб... . . . 68
Хәлил Рза — Мәним гызыл торпағым... . . . 69
Һикмәт Зија — Ов јалтаглығы... . . . 72
Кәрај Фәзли — Азәрбајчаным... . . . 74

Фамил Меһди — Мәним нәјим олардыр? 7[illegible]
Фикрәт Садыг — Көјдә нә вар?.. 78
Сәрдар Әсәд — Халчачы илмәләри... 80
Азад Талышоғлу — Ләнкәран кечәси... 81
Фәридә Әлијарбәјли — Сәнин јашыдын... 82
Ејваз Борчалы — Вәтән јашар, сән јашарсан.. 84
Јох кишн... 85
Музәффәр Нәсирли — Азәрбајчан шәрбәти.. 87
Һүсејн Рази — Дуз дағы... 88
Бир гонгал 89
Рәфиг Зәка — Мәрдүмкириз... 90
Руф'әт Әһмәдзадә — Јазма... 92
Руф'әт Зәбиоғлу — Нә көзәл кадрларым вар.. 94
Тутдулар... 96
Гофиг Маһмуд — Рәссам Бәһруз Кәнкәрли.. 97
Јусиф Һәсәнбәј — Сәһәрин бир анында... 99
Вагиф Нәсиб — Прометеј нөвбәси... 103
«Сачларынын ортасындан...» 105
Давуд Нәсиб — Үмид гатары... 106
Муса Јагуб — Јанғысы нә олар... 109
Иса Исмајылзадә — «Назим Һикмәт» кәмиси.. 111
Мәммәд Аслан — Унут көрүм... 114
Вилајәт Рүстәмзадә — Зирвә лајласы... 116
Мустафа Искәндәрзадә — Олмур... 117
Шәкәр Аслан — Балыгчы әлләри... 119
Әнвәр Әһмәд — Јолларын өмрү... 120
Хејрулла Чамал — Пајыз мәһәббәти... 121
Әһәд Мухтар — Бир мәчлисдә он «кишинин» сөһбәти 123
Һәмид Аббасов — Дөнүб һејкәлләрә гајыдыр онлар... 125
Сәјавуш Сәрханлы — Сәни көзләјән вар... 127
Музәффәр Шүкүр — Вәтән... 130
Ағa Лачынлы — Тумурчуг... 132
Вагиф Јусиф — Бејнәлмиләл... 133
Искәндәр Е'тибар — Дүнјанын дәрди... 134
Оғтај Рза — Лаһыч лөвһәләри... 136
Чингиз Әлијев — Бу чәмәндә... 137
Мәммәд Намаз — Јағыш... 138
Заһид Хәлил — Гырговул... 139
Муса Әләкбәрли — Сәни севәнләр... 140
Гофиг Мәммәд — Дағларла көрүш... 142
Сабир Алмазов — Дүнән күлмүшдүн... 143
Зәлимхан Јагубов — Ај булаг... 144

Расим Кәримли — Гәһрәман калир... . 145
Эфлатун Чәфәрли — Дурналар... . 146
Дадаш Меһди — Аслан, габан вә түлкү... . 147
Һафиз Әли — Сүбһчағы... . 149
Рәһилә — Һагг газан... . 151
Кечәнин хејри... . 152
Шаиг Вәлијев — Гала кәнди... . 153
Әбулфәз Нахчыванлы — Адлар... . 155
Һикмәт Маһмуд — Аталар... . 157
Ислам Әһмәдов — Тәбиәтин ше'рләри... . 158
Низами Сарачлы — Күрә Күр демирәм... . 159
Илтифат Салеһ — Дајаныб ахшам-ахшам... . 160
Мисир Әләскәр — Мәним сәнәтим . 161
Ләтиф Гулијев — Кәнддән гајыданда... . 162
Сабир Адил — Чилили јашлыма... . 163
Рәшид Искәндәров — Бәлкә дә... . 165
Микајыл Мәхфи — Белә әр... . 166
Варис... . 166
Јардым... . 167
Г. Исазадә — Једди көзәл... . 168
Акиф Чәлал — Намә'лум әскәр... . 170
Мәзаһир Фитрәт — Бир шитил әксән... . 171
Әввәл өзүнү ахтар... . 172
Шаиг Рәсул — Кәнчә чинарлары... . 173
Сүлејман Зәрбәлијев — Чөрәк... . 175
Күлһүсејн Казым — Шушада... . 176
Вагиф Ибраһим — Биз Вәтәнин ишығыјыг... . 177
Мирзә Хәләфли — Үрәк-дүнја... . 179
Сүлејман Сүлејманов — Мәним Гара дәнизим... . 180
Сәттар Зәрдаблы — Вармы?.. . 181
Камил Бағыров — Дојмурам... . 183
Шаһмар Әкбәрзадә — Беш хәтт... . 184
Тачәддин Шаһдағлы — Баһар, баһар... . 186
Баһар етүдләри... . 187
Надир Рүстәмов — Нөгсанды бизә... . 189
Исмајыл Вәлијев — Гызлар мешәләрдә нәғмә охујар... . 191
Исмајыл Ағајев — Әјриләр... . 193
Әскәр Мәммәдов — Дөрдлүкләр . 195
Әвәз Мәммәдов — Андына әмәл етмәјән сағсаған... . 196
Көзәллик... . 197
Елдар Нәсибли — Дашкәсән дујғулары... . 198
Ислам Садығов — Вурғун кечиб бу јердән... . 199

ДНИ ПОЭЗИИ САБИРА
(с т и х и)
(На азербайджанском языке)
Баку. Гянджлик. 1976

Редакторлары *Н. Тапдыг, В. Нәсиб*

Рәссамы *Н. Рәһимов*
Бәдии редактору *С. Шатиков.*
Техники редактору *С. Һәбибзадә*
Корректорлары *Д. Мәликова, А. Рустәмов*

Јығылмаға верилмиш 5/V-1976-чы ил. Чапа имзаланмыш 25/V-1976-чы ил. Кағыз форматы $70 \times 108^1/_{32}$. Кағыз № 1. Физики ч/в. 6,38. Шәрти ч/в. 8,92. Учот нәшр. в. 6,53. ФГ 19454. Сифариш № 537. Тиражы 6 500. Гиіјмәти 82 гәп.

Азәрбајчан ССР Назирләр Советинин Дөвләт Нәшријјат, Полиграфија вә Китаб Тичарәти Ишләри Комитәси. «Кәнчлик» нәшријјаты, Бакы, Һүсү Һачыјев күчәси, 4.

26 Бакы комиссары адына мәтбәә, Бакы, Әли Бајрамов күчәси, 3.

82 гэп.